

**NOTA, BETREFFENDE DEN TOESTAND
VAN 'S LANDS FINANCIËN.**

(Ingezonden bij brief van 19 September 1922.)

Ter begeleiding van de stukken betreffende de ontwerp-Staatsbegrooting heeft de ondergeteekende de eer de gebruikelijke Nota betreffende den toestand van 's Lands financiën over te leggen met de daarbij behoorende bijlagen.

Deze Nota behelst de opmerkingen en beschouwingen, tot welke 's Lands financieele toestand den ondergeteekende, in verband met de ramingen voor het dienstjaar 1923, aanleiding geeft.

In de cijfers voor het jaar 1918 zijn, sedert de samenstelling der vorige Nota, nog enkele wijzigingen gekomen. In verband hiermede is het wenschelijk, de definitieve uitkomsten van dat jaar te vermelden.

dienstjaar 1918

	Totaal.	Buitengewoon.	Crisisdienst.	Gewone dienst.
Uitgaven	f 1 050 936 640,19	f 80 136 010,43 ⁵	f 637 431 127,30 ⁵	f 333 369 502,45
Ontvangsten	561 085 835,83	12 159 662,01 ⁵	219 868 033,01	329 058 135,80 ⁵
Tekort	f 489 850 804,36	f 67 976 348,42	f 417 563 089,29 ⁵	f 4 311 366,64 ⁵

De cijfers van het

dienstjaar 1919

zijn als volgt:

	Totaal.	Buitengewoon.	Crisisdienst.	Gewone dienst.
Uitgaven	f 811 172 591,35 ⁵	f 116 473 205,04 ⁵	f 250 626 005,57	f 444 073 380,74
Ontvangsten	695 049 163,00 ⁵	8 741 424,71	219 948 375,03	466 359 363,26 ⁵
Tekort	f 116 123 428,35	f 107 731 780,33 ⁵	f 30 677 630,54	—
Overschot	—	—	—	f 22 285 982,52 ⁵

Het overschot op den gewonen dienst blijft f 3 253 017,38 beneden het in de vorige Nota genoemde bedrag en zulks niettegenstaande de ontvangsten f 2 102 651,36 medevielen. Dit laatste is in hoofdzaak te danken aan de hogere opbrengst van de rente over uit 's Rijks kas verleende voorschotten ingevolge de Woningwet, van de inkomsten voortvloeiende uit den arbeid in gevangenissen en Rijkswerkinrichtingen, van de pensioensbijdragen van onderwijzers bij het lager onderwijs en van het aandeel van de gemeenten in de subsidiën aan werkloozenkassen ingevolge het werkloosheidsbesluit 1917. Zooals uit het vorenstaande blijkt, vielen de gewone uitgaven f 5 355 668,74 tegen. Het verschil vindt in hoofdzaak zijne verklaring in de uitgaven voor de Departementen van Oorlog en van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Ter voorkoming van misverstand zij opgemerkt, dat het belangrijk verschil ten aanzien van de crisisuitgaven in hoofdzaak slechts van formeele beteekenis is. Hiervoor zij verwezen naar de Memorie van Toelichting betreffende het wetsontwerp n°. 238 der Zitting 1922/1923.

Voor het

dienstjaar 1920

kunnen nog slechts voorloopige bedragen worden opgegeven, aangezien ook wat dezen dienst betreft, tot verlenging van de termijnen voor de afsluiting der Staatsbegrooting en de inzending der rekeningen werd besloten bij de wet van 24 December 1921 (*Staatsblad* n°. 1421), terwijl thans is ingediend een

voorstel tot nadere voorziening ten aanzien van de afsluiting van den dienst 1920 en de overbrenging van de algemeene rekening van Rijksontvangsten en uitgaven (Zitting 1922 — 224.)

Volgens de ter beschikking zijnde gegevens bedroegen de

	Totaal.	Buitengewoon.	Crisisdienst.	Gewone dienst.
Uitgaven	f 910 894 235,80	f 188 078 499,32 ⁵	f 111 457 071,12 ⁵	f 611 358 665,35
Ontvangsten	801 658 280,86	11 842 399,54 ⁵	184 983 433,35	604 832 447,96 ⁵
Tekort	f 109 235 954,94	f 176 236 099,78	—	f 6 526 217,38 ⁵
Overschot	—	—	f 73 526 362,22 ⁵	—

Het tekort op den gewonen dienst werd in de vorige Nota geraamd op f 15 959 254,57, zijnde f 9 433 037,18⁵ meer dan thans wordt verwacht. Dit gunstig verschil is in hoofdzaak het gevolg van de meerdere opbrengst van de inkomstenbelasting en voorts van hetgeen meer werd ontvangen wegens rente over door den Staat verstrekte voorschotten, wegens baten van het Staatsmijnbedrijf en wegens opbrengst van verkochte Rijksgoederen en eigendommen, het Departement van Oorlog betreffende. Hiertegenover staat, dat de gewone uitgaven f 9 865 570,51⁵ ongunstiger zijn dan in de vorige Nota gepubliceerd. Dit verschil vindt in hoofdzaak zijn verklaring in de uitgaven voor de Rijksveldwacht en de Marechaussée, de kosten wegens uitzetting van vreemdelingen, de kosten van gevangenen en van het Rijkstucht- en opvoedingswezen, de krankzinnigenverpleging, de subsidiën aan het lager onderwijs, de H. B. scholen en gymnasia, vergoedingen aan gemeenten voor schoolbouw en de kosten der politietroepen.

Dienst 1921.

De voorloopige gegevens leveren de volgende uitkomst op:

	Totaal.	Buitengewoon.	Crisisdienst.	Gewone dienst.
Uitgaven.	f 992 239 479,23 ⁵	f 236 939 857,02 ⁵	f 78 786 529,07 ⁵	f 626 563 093,13 ⁵
Ontvangsten	692 779 654,54	4 623 166,32 ⁵	96 518 350,40 ⁵	591 638 137,81
Tekort.	f 299 509 824,69 ⁵	f 282 316 690,70	—	f 34 924 955,32 ⁵
Overschot	—	—	f 17 731 821,33	—

Hierbij zij het volgende opgemerkt. Voor de crisisuitgaven moge verwezen worden naar bijlage C⁸.

Wat het totaal der crisisontvangsten ad f 96 518 350,40⁵ aangaat, hiervan komt op rekening van de oorlogswinstbelasting f 74 847 314,54⁵. Het verschil ad f 21 671 035,86 wordt gevormd door onderscheidene ontvangsten, welke als gevolg van de buitengewone omstandigheden werden geïnd. Als voornaamste posten komen voor vermelding in aanmerking f 4 140 283,28 wegens terugbetaling van de kosten van den dienst der geïnterneerde Duitsche krijgsgevangenen, f 5 584 628,76 wegens aandeel van het Rijk in het z.g. restitutiefonds van het Centraal Verrekenkantoor voor Brandstoffen, f 3 085 659 wegens voordeelig koersverschil op den verkoop van buitenlandsche saldi, f 6 189 618,23 wegens batig saldo uit hoofde van de Oorlogsmolestverzekeringswet 1915, terwijl het meerdere in hoofdzaak werd verkregen uit de storting van voordeelige sloten der rekeningen van verschillende crisislichamen.

Het voor het jaar 1921 op den gewonen dienst becijferd tekort van f 34 924 955,32⁵ blijft f 55 336 378,36⁵ beneden het aanvankelijk geraamde tekort. De gewone uitgaven bleven f 7 880 721,59⁵ beneden de oorspronkelijke raming. Dat voor het eerst sedert vele jaren wederom eene z.g. besparing op de gewone uitgaven werd verkregen, acht de ondergeteekende een gunstig verschijnsel. Het verschil tusschen de laatstgenoemde twee bedragen ad f 47 455 656,77 is te danken aan de stijging van de middelen boven de geraamde bedragen.

De middelen, behorende tot de groep A—F, overschreden de raming met f 50 460 031,10⁵. Hoewel dit resultaat op het eerste gezicht bevredigend is, blijkt bij nadere beschouwing,

dat de loop dezer middelen voor volgende jaren weinig goeds belooft. Terwijl toch de baten uit de directe belastingen, die den invloed der crisis nog niet ondervonden, eene sterke stijging vertoonden, bleven de opbrengsten der middelen, waarbij de gang van het economisch leven zich spoedig doet gevoelen, in belangrijke mate bij de raming ten achter. Meer werd verkregen uit de personeele belasting f 3 001 876, uit de inkomstenbelasting f 46 369 338, uit de dividend- en tantiëmebelasting f 16 927 193, uit de vermogensbelasting f 567 463, uit de successierechten f 2 251 813, uit den suikeraccijns f 558 842, uit den gedistilleerdaccijns f 13 501 655 (deze overschrijding is het gevolg van de tariefsverhoging bij de wet van 31 December 1920, *Staatsblad* n°. 928), uit den bieraccijns f 1 415 771. Daarentegen bleven bij de raming ten achter de geslachtaccijns met f 3 249 350, de zegelrechten met f 4 824 356, de registratierechten met f 18 874 873, de invoerrechten met f 4 870 211, het statistiekrecht met f 1 311 175.

De niet tot bovengenoemde groep behorende middelen brachten f 3 004 374,33⁵ *minder* op dan verwacht werd. Beneden de raming bleven o. m. de leges geheven ingevolge de wet van 9 Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 80) met f 1 406 542, het aandeel van Oost-Indië in de kosten van den vlootbouw met f 3 015 238, de bijdragen in de kosten van aanleg en onderhoud van landswerken met f 1 583 453, de baten voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf met f 20 377 555, het aandeel van de gemeenten in de subsidiën aan werkloozenkassen ingevolge het werkloosheidsbesluit 1917 met f 1 500 000. Tegenover deze verminderingen staat, dat meer werd verkregen o. a. uit het aandeel van den Staat in de winsten der Nederlandsche Bank f 6 987 890, uit de renten van door het Rijk verstrekte voorschotten f 6 951 464, uit de premiën verschuldigd door de Staatsbedrijven en de pensioensbijdragen f 1 004 969, uit de verschillende ontvangsten, het Departement van Financiën betreffende, f 1 666 599, uit de opbrengst van verkochte Rijksgoederen en eigendommen, de Departementen van Marine en Oorlog betreffende, f 4 490 281, uit de verschillende ontvangsten, het Departement van Oorlog betreffende, f 1 335 969, uit de keuring van voor uitvoer bestemd vleesch en van voor uitin- en doorvoer bestemd vee f 885 048.

Zooals hierboven reeds werd medegedeeld, bleven de gewone uitgaven f 7 880 721,59⁵ beneden de oorspronkelijke raming.

Deze „besparing” blijkt uit onderstaand overzicht:

			Overschrijding.	Minder uitgegeven.
Hoofdstuk I	.	.		f 105,76
„ II	.	.		37 738,19 ⁵
„ III	.	.	f 522 020,31	
„ IV	.	.		3 891 482,14
„ V	.	.		864 998,50
„ V ^A	.	.	5 755 711,—	
„ VI	.	.		56 375,04
„ VII ^A	.	.	9 347 111,06	
„ VII ^B	.	.	454 399,59	
„ VIII	.	.		35 187,16
„ IX	.	.		1 682 986,96 ⁵
„ X	.	.		13 494 960,13
„ X ^A	.	.		4 268 100,93 ⁵
„ XI	.	.	377 741,—	
„ XII	.	.		5 769,73
			f 16 456 982,96	f 24 337 704,55 ⁵
				16 456 982,96
Blijft <i>minder</i> . . .				f 7 880 721,59 ⁵

Wat de in dit overzicht voorkomende overschrijdingen betreft, deze zijn aan de volgende oorzaken toe te schrijven:

Hoofdstuk III voornamelijk wegens de kosten van buitenslandsche zendingen en consulaten en wegens uitgaven, voortvloeiende uit de buitengewone internationale toestanden, waartegenover staat, dat minder is uitgegeven voor kosten van het Departement, t. w. traktementen en bureel- en lokaalbehoeften.

Hoofdstuk V^A in hoofdzaak voor onderhoud van gebouwen voor het hooger onderwijs en aankoop en onderhoud van gebouwen voor de inspectie van het lager onderwijs, voor subsidiën aan gymnasia en bijzondere hogere burgerscholen en lycea, voor bijdragen aan kweekscholen en normaallessen, voor pensioenen en vergoedingen ingevolge artikel 38 van het Bezoldigingsbesluit 1920. Hiertegenover staat, dat minder is uitgegeven voor subsidiën en kosten van het lager- en van het nijverheids- en handelsonderwijs.

Hoofdstuk VIIA als gevolg van de rente en verdere kosten der vlottende schuld en voor vergoeding van rente aan den postchèque- en girodienst.

Hoofdstuk VII B voornamelijk voor de kosten van het Agentschap van het Ministerie van Financiën (verbouw van perceelen), voor gebouwen voor betaalmeesterskantoren, voor kosten van de administratie der directe- en indirecte belastingen, voor pensioenen en vergoedingen ingevolge artikel 38 van het Bezoldigingsbesluit 1920, waartegenover minder is uitgegeven voor kosten van het Departement, voor materieel der registratie en voor uitkeering aan de gemeenten ingevolge de wet van 1897.

Hoofdstuk XI voornamelijk voor uitgaven ten behoeve van de koloniën Suriname en Curaçao en voor subsidie aan de Duitsch-Nederlandsche Telegraafmaatschappij.

De *minder* uitgegeven bedragen op de overige hoofdstukken vinden in het volgende eene toelichting.

Hoofdstuk I wegens minder besteed dan toegestaan voor de restauratie van het paleis te Amsterdam.

Hoofdstuk II voornamelijk wegens mindere uitgaven voor het kort verslag van de zittingen van de Tweede Kamer, waartegenover staat, dat meer is uitgegeven voor pensioenen en voor vergoedingen ingevolge artikel 38 van het Bezoldigingsbesluit 1920.

Hoofdstuk IV in hoofdzaak wegens minder uitgegeven voor kosten van het Departement en van de rechterlijke macht, voor het Hoog militair gerechtshof, voor de Raden van beroep, voor kosten van algemeene of Rijkspolitie, voor kosten van gevangenen en Rijkswerkinrichtingen, voor kosten van het Rijkstucht- en opvoedingswezen, voor de reclasseering, voor gebouwen en voor pensioenen en wachtgelden, waartegenover méér is uitgegeven voor vergoedingen ingevolge artikel 38 van het Bezoldigingsbesluit 1920.

Hoofdstuk V voornamelijk wegens minder uitgegeven voor kosten van de 10de algemeene volkstelling, voor subsidies aan vrijwillige burgerwachten, voor kosten van werving voor den vrijwilligen landstorm, voor kosten van de krankzinnigen-gestichten te Woensel en Medemblik, voor subsidies en bijdragen voor verpleging van behoeftige krankzinnigen en voor uitkeering aan leden van burgerwachten, waartegenover méér is uitgegeven voor vergoedingen ingevolge artikel 38 van het Bezoldigingsbesluit 1920.

Hoofdstuk VI in hoofdzaak wegens minder uitgegeven voor personeel bij 's Rijks werven, voor kosten van het loodswezen, enz. en voor vergoedingen ingevolge artikel 38 van het Bezoldigingsbesluit 1920. Hiertegenover staat, dat méér is uitgegeven voor personeelkosten der zeemacht, voor militaire pensioenen en voor kosten der hydrographie.

Hoofdstuk VIII voornamelijk wegens minder uitgegeven voor aanschaffing van levensmiddelen, enz., voor kosten van kleeding

en uitrusting, voor aanschaffing van fourage, enz., voor den geneeskundigen dienst, voor inrichtingen van onderwijs, voor den dienst der genie, voor kosten van de marechaussee en de politietroepen en voor aankoop van oefeningsterreinen. Hier-
tegenover staat, dat méér is uitgegeven voor bezoldigingen van het personeel der verschillende wapens en der landweer, voor vergoedingen ingevolge artikel 84 der Militiewet, artikel 15 *bis* der Landweerwet, artikel 9 der Landstormwet, zoomede vergoe-
dingen toe te kennen aan de betrekkingen van sommige categorieën van vrijwilligers, voor materieel der artillerie en verdere kosten van dit wapen, voor kindertoelagen aan militair personeel, voor pensioenen en voor vorderingen over afgesloten dienstjaren.

Hoofdstuk IX in hoofdzaak wegens minder uitgegeven voor onderhoud en herstellingskosten van waterstaatswerken, voor den bouw van een nieuwe schutsluis te IJmuiden, voor rentelooze voorschotten en subsidiën aan spoorwegen met beperkte snelheid, voor bijdrage in het tekort van den provincialen stoomboot-
dienst in Zeeland, voor bouw van een brug over de Koningshaven te Rotterdam, voor dekking van het verlies op het Staatsbedrijf der posterijen, telegrafie en telefonie, voor personeelsuitgaven bij de Rijkspostspaarbank, voor bureel- en lokaalbehoeften en voor vergoeding van briefporten. Daarentegen is meer uitgegeven voor aanlegkosten van het Wilhelminakanaal, voor subsidiën, voor storting op aandelen in tramwegmaatschappijen, voor rentelooze voorschotten voor den aanleg van spoorwegen, voor aanleg van een station te Deventer en voor vergoedingen ingevolge artikel 38 van het Bezoldigingsbesluit 1920.

Hoofdstuk X in hoofdzaak wegens minder uitgegeven voor de afdeeling Landbouw, alsmede voor gewone uitgaven der Staatsmijnen, waartegenover méér is uitgegeven voor voorschot aan de Holland-Zuid-Afrika-lijn en voor vergoedingen ingevolge artikel 38 van het Bezoldigingsbesluit 1920.

Hoofdstuk X^A voornamelijk wegens minder uitgegeven voor kosten der arbeidersverzekering, voor kosten voor de volksge-
zondheid, voor bijdragen bedoeld in het Werkloosheidsbesluit 1917 en voor bijdragen voor arbeidsbemiddeling.

Hoofdstuk XII wegens het niet ten volle besteden van het voor onvoorziene uitgaven toegestaan bedrag.

Gelijk gebruikelijk is, moge thans wederom volgens een, gedeeltelijk samengevat, overzicht van de laatste 20 jaar, met splitsing van uitgaven en ontvangsten in gewone en buiten-
gewone, waarbij ook ditmaal weder de extra-aflossing van schuld in verband met de intrekking der muntbiljetten (dienst 1904) buiten rekening is gelaten. Uit den aard der zaak is de afloop van de diensten 1914 tot en met 1921 in dit overzicht opgenomen met de cijfers, gelijk die zijn na uitschakeling van de crisisontvangsten en -uitgaven.

Dienstjaren.	Voor- of na- deelige saldi van den <i>gewonen</i> dienst.	Voor- of na- deelige saldi van den <i>buiten- gewonen</i> dienst.	Voor- of na- deelige saldi van den <i>geheelen</i> dienst.
1902—1912 . .	+ f 35 844 917,86 ⁵	— f 65 991 947,86	— f 30 147 029,99 ⁵
1912	+ 3 312 560,19 ⁵	— 14 576 793,92	— 11 264 233,72 ⁵
1913	+ 4 162 186,72	— 15 466 387,05	— 11 304 200,33
1914	— 10 114 960,29 ⁵	— 11 921 932,96	— 22 036 893,25 ⁵
1915	— 15 548 220,24 ⁵	— 12 555 180,20 ⁵	— 28 103 400,45
1916	+ 20 276 373,44	— 20 188 794,70	+ 87 578,74
1917	+ 36 345 008,73	— 30 043 143,85	+ 6 301 864,88
1918	— 4 311 366,64 ⁵	— 67 976 348,42	— 72 287 715,06 ⁵
1919	+ 22 285 982,52 ⁵	— 107 731 780,33 ⁵	— 85 445 797,81
1920	— 6 526 217,38 ⁵	— 176 236 099,78	— 182 762 317,16 ⁵
1921	— 34 924 955,32 ⁵	— 282 316 690,70	— 317 241 646,02 ⁵
1902—1921 . .	+ f 50 801 309,58	— f 805 005 099,78	— f 754 203 790,20

Deze eindcijfers worden uit den aard der zaak ongunstiger, wanneer in de becijferingen over de jaren 1902—1906 als buitengewone uitgaven en ontvangsten worden aangenomen die, welke als zoodanig sedert 1907 gelden. De eindcijfers worden dan voor het geheele twintigjarige tijdperk:

Voordeelig saldo gewonen dienst . . .	f 41 264 795,07
Nadeelig saldo buitengewonen dienst . .	795 468 585,27

Blijft nadeelig saldo geheelen dienst . . f 754 203 790,20
welke eindcijfers echter, gelijk meermalen werd opgemerkt, ook nog een te gunstig beeld geven.

Wat het loopende

dienstjaar 1922

betreft, zij aangeteekend, dat de oorspronkelijke begrooting aan uitgaven een eindcijfer aanwees van f 887 231 430,71 waaronder f 216 576 169,50 aan buitengewone uitgaven en f 27 201 913 aan crisisuitgaven. De gewone uitgaven, afgezien van de crisis, waren mitsdien in de aanvankelijke begrooting geraamd op f 643 453 348,21 tegen f 591 445 032,06⁵ aan geraamde, gewone ontvangsten, latende mitsdien een tekort op den gewonen dienst van f 52 008 316,14⁵.

Sedert de vaststelling van de oorspronkelijke begrooting zijn verhoogd:

Hoofdstuk X bij de wet van 13 Mei 1922
(*Staatsblad* n°. 291) (Dekking van het verlies
op de kolenvoorziening) met f 33 600 000,—

Hoofdstuk IX bij de wet van 19 Mei 1922
(*Staatsblad* n°. 347) (Huisvesting van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal) met. 300 000,—

Te zamen f 33 900 000,—

Daarentegen is *verminderd*:

Hoofdstuk IX bij de wet van 19 Mei 1922
(*Staatsblad* n°. 344) (Vermindering onder-
afdeeling Luchtvaart) met. 33 000,—

Blijft eene verhooging met . . . f 33 862 000,—

Voorts zijn nog aanhangig de volgende
wetsontwerpen, houdende suppletoire aan-
vragen tot verhooging van:

De hoofdstukken II, IV, V, VA, VI, VII B,
VIII, IX, X, X^A en XI (Gedrukte Stukken,
Zitting 1922, n°. 223) (Uitgaven, voortvloeiende
uit de afschaffing van portvrijdommen) met
in totaal 2 821 462,50

Hoofdstuk X (Gedrukte Stukken Zitting
1922/1923, n°. 238) (Regularisatie van de
kosten der levensmiddelenvoorziening). . . . 178 000 000,—¹⁾

Te zamen f 214 683 462,50

In dit totaal is f 211 600 000 begrepen aan crisisuitgaven, zoodat een bedrag van f 3 083 462,50 komt ten laste van den gewonen dienst.

Uit den aard der zaak valt omtrent den afloop van den dienst 1922 nog slechts uiterst weinig te zeggen.

Blijkens de maandelijksche middelenstaten, overschrijdt de opbrengst van de in die staten genoemde middelen over de eerste acht maanden de raming dier middelen met f 4 506 218,71.

Intusschen is onder deze raming niet begrepen het bedrag van f 18 000 000, hetwelk aanvankelijk uit den tabaksaccijns werd verwacht. In verband met de omstandigheid, dat deze nieuwe heffing eerst met 1 Juni 1922 werd ingevoerd en dat aan de belastingschuldigen een crediet van zes maanden wordt

¹⁾ Blijkens de Memorie van Toelichting betreffende dit wetsontwerp is van het bedrag ad f 178 000 000,— een belangrijk deel, t. w. f 160 091 768,51 overgebracht van den dienst 1919. Het totaal der crisistekorten, zooals dit ten vorige jare werd opgegeven, stijgt mitsdien, als gevolg van dit wetsontwerp, met het verschil tusschen de genoemde bedragen, d. i. met f 17 908 231,49.

verleend, zal deze verwachting niet worden verwezenlijkt. Tot 1 September j.l. werd ontvangen f 2 610 194,63⁵. Niettemin meent de ondergeteekende, dat, waar nog belangrijke baten uit de personeele belasting en de inkomstenbelasting aan het dienstjaar 1922 zullen ten goede komen, de raming van de gewone middelen en inkomsten voor dat dienstjaar zal bereikt worden. Met betrekking tot de gewone uitgaven is hij van oordeel, dat deze beneden de oorspronkelijk toegestane bedragen zullen blijven. Evenals voor 1921 het geval was, zal, naar het zich laat aanzien, voor 1922 eene besparing op den gewonen dienst verkregen worden en zulks te eer waar, als gevolg van de wet van 21 April 1922 (*Staatsblad* n^o. 196), een bedrag van f 4 028 000 op de betrokken posten van Hoofdstuk Xa onbeschikt zal blijven. De ondergeteekende meent derhalve te mogen aannemen, dat het tekort op den gewonen dienst, na aftrek van de, in de vorige millioenennota in uitzicht gestelde bijdrage van het Leeningfonds ad f 15½ miljoen, met welk bedrag, naar te verwachten is, de baten van dat fonds zijne verplichte uitgaven inderdaad zullen overschrijden, omstreeks f 34 à 35 miljoen zal bedragen. Hierbij is intusschen geen rekening gehouden met het bedrag van rond f 33 000 000, hetwelk de Staat, volgens de bekende regelingen, over 1921 aan de beide groote spoorwegmaatschappijen moet bijbetalen. Waar de eisch moet gesteld worden — en maatregelen zijn ten deele getroffen, ten deele in voorbereiding om aan dien eisch te voldoen — dat binnen den kortst mogelijken tijd de maatschappijen hare bedrijven zonder bijbetaling uit de Rijkskas zullen voeren, zijn geen termen aanwezig, laatstgenoemd bedrag ten laste van den gewonen dienst te brengen. Het schijnt derhalve redelijk dezen post op den crisisdienst te boeken.

Overgegaan kan thans worden tot eene uiteenzetting van de cijfers van

het dienstjaar 1923.

Ten einde een duidelijk overzicht te geven van de raming der uitgaven voor genoemd dienstjaar in vergelijking met de bedragen, welke voor 1922 in de aanvankelijke begrootingswetten zijn neergelegd, moge in de eerste plaats de aandacht worden gevraagd voor den volgende staat.

1922.					1923.					
	Totaal	Buitengewoon.	Crisis.	Gewoon.	Totaal.	Buitengewoon.	Crisis.	Gewoon.	Gewone dienst	
									Meer.	Minder.
Hoofdstuk I	f 900 000,—	—	—	f 900 000,—	f 1 700 000,—	—	—	f 1 700 000,—	f 800 000,—	—
„ II	1 997 035,60	—	—	1 997 035,60	2 119 905,95	—	—	2 119 905,95	122 870,35	—
„ III	5 706 520,—	—	—	5 706 520,—	4 757 506,—	—	—	4 757 506,—	—	f 949 014,—
„ IV	38 317 213,46	—	f 2 290 713,—	36 026 500,46	30 541 573,33	—	f 653 000,—	29 888 573,33	—	6 137 927,13
„ V	11 763 758,—	—	2 510 000,—	9 253 758,—	9 687 312,—	—	2 007 500,—	7 679 812,—	—	1 573 946,—
„ Va	148 257 798,—	—	—	148 257 798,—	152 029 813,—	—	—	152 029 813,—	3 772 015,—	—
„ VI	58 388 826,—	f 5 669 321,50	10 000,—	52 709 504,50	48 461 798,—	f 3 717 460,—	—	44 744 338,—	—	7 965 166,50
„ VII A	90 267 251,30	7 620 000,—	—	82 647 251,30	107 534 063,55	7 620 000,—	—	99 914 063,55	17 266 817,25	—
„ VII B	230 266 862,17 ⁵	152 495 268,—	14 541 200,—	63 230 394,17 ⁵	211 527 362,04 ⁵	148 107 733,—	456 200,—	62 963 429,04 ⁵	—	266 965,13
„ VIII	71 382 841,—	—	448 000,—	70 934 841,—	64 109 179,—	—	242 000,—	63 867 179,—	—	7 067 662,—
„ IX	59 278 648,—	11 000 000,—	—	48 278 648,—	48 390 934,—	8 320 000,—	—	40 070 934,—	—	8 207 714,—
„ X	69 277 050,17 ⁵	13 591 580,—	852 000,—	54 833 470,17 ⁵	56 471 107,33 ⁵	6 233 930,—	60 000,—	50 177 177,33 ⁵	—	4 656 292,84
„ Xa	93 550 755,—	26 200 000,—	6 550 000,—	60 800 755,—	64 313 814,—	10 000 000,—	410 000,—	53 903 814,—	—	6 896 941,—
„ XI	7 826 872,—	—	—	7 826 872,—	6 530 458,—	—	—	6 530 458,—	—	1 296 414,—
„ XII	50 000,—	—	—	50 000,—	50 000,—	—	—	50 000,—	—	—
	f 887 231 430,71	f 216 576 169,50	f 27 201 913,—	f 643 453 348,21	f 808 224 831,21	f 183 999 123,—	f 3 828 700,—	f 620 397 008,21	f 21 961 702,60	f 45 018 042,60

Zooals uit dezen staat blijkt, worden de uitgaven in totaal geraamd op f 808 224 831,21
waarvan buitengewoon 183 999 123,—
Blijft f 624 225 708,21

Met betrekking tot de crisisuitgaven zij opgemerkt, dat deze tot een gezamenlijk bedrag van f 3 828 700 in de ontwerp-begrooting voorkomen.

Door dit bedrag van f 3 828 700 in mindering te brengen van de hiervoren genoemde som van f 624 225 708,21 vindt men voor de gewone uitgaven f 620 397 008,21 tegen voor 1922 643 453 348,21
 dus minder voor 1923 f 23 056 340,—

Deze vermindering der gewone uitgaven is het gevolg van eene verlaging van het eindcijfer der volgende hoofdstukken met de daarachter vermelde bedragen t. w.

Hoofdstuk	III		f	949 014,—
"	IV			6 137 927,13
"	V			1 573 946,—
"	VI			7 965 166,50
"	VII B			266 965,13
"	VIII			7 067 662,—
"	IX			3 207 714,—
"	X			4 656 292,84
"	X ^A			6 896 941,—
"	XI			1 296 414,—
			f	45 018 042,60

Daarentegen zijn hooger geraamd:

Hoofdstuk	I		f	800 000,—
"	II			122 870,35
"	V ^A			3 772 015,—
"	VII A			17 266 817,25
				21 961 702,60

Blijft vermindering als boven f 23 056 340,—

Met betrekking tot de daling op de verschillende hoofdstukken moge nog het volgende dienen.

Die van *Hoofdstuk III* vloeit tot een bedrag van f 120 800 voort uit vermindering van de kosten van het Departement, tot een bedrag van f 203 925 uit bezuiniging op jaarwedden, verblijfsvergoedingen en toelagen voor gezantschappen en consulaten, tot een bedrag van f 169 000 uit eene vermindering van de kosten van den voorlichtingsdienst, tot een bedrag van f 175 000 uit eene vermindering van den post voor buitengewone zendingen, tot een bedrag aan f 100 000 uit eene verlaging van de dienstuitgaven van diplomatieke en consulaire ambtenaren.

De daling van *Hoofdstuk IV* is voor een bedrag van f 228 000 te danken aan vermindering van de gerechtskosten, voor een bedrag van f 278 967 aan bezuiniging op de kosten van de Rijkspolitie, voor een bedrag van f 1 166 077 aan bezuiniging op de kosten van de Koninklijke Marechaussée, voor een bedrag van f 405 000 aan inkrumping van den post voor subsidien aan vereenigingen en stichtingen voor kinderopvoeding. Overigens komen voor vermelding in aanmerking het gereedkomen van het opleidingsschip, dat eene vermindering der begrooting met f 485 000 veroorzaakt, het achterwege laten van den aanbouw en de uitbreiding van rechtsgebouwen (minder f 734 500), terwijl verder eene lagere raming van verschillende posten mogelijk was in verband met prijsdaling en bezuiniging, het laatste met name op de kosten van het Gevangeniswezen, het Rijks-tucht- en Opvoedingswezen en de Reclasseering.

Op *Hoofdstuk V* kon f 145 188 minder worden uitgetrokken voor het Centraal Bureau voor de Statistiek en werd f 384 612 bespaard, doordat dit jaar geen gelden voor eene volkstelling behoeften uitgetrokken te worden. Op de Rijkskrankzinnigenge-stichten wordt f 280 895 bezuinigd, terwijl de post ad f 950 000

voor subsidies aan krankzinnigengestichten werd geschrapt. Op Burgerwachten, politietroepen, Radiotelegraafdienst wordt verder f 262 500, op de kosten van de *Handelingen*, het *Staatsblad* en de *Staatscourant* rond f 195 000 bezuinigd. Daarentegen moest f 778 000 meer worden aangevraagd wegens de opheffing van portvrijdommen.

Op *Hoofdstuk VI* is vermindering verkregen tot een bedrag van f 4 390 011 door beperking van de aanschaffing van materieel voor de Koninklijke Marine, en door het volgen van de hieronder aangegeven gedragslijn ten opzichte van het brengen van een deel der kosten van nieuwen vlootbouw ten laste van den buitengewonen dienst, tot een bedrag van f 1 597 091 door beperking van den aanbouw en de aanschaffing van loodsvaartuigen, tot een bedrag van f 1 011 900 door inkrimping van het personeel van de actieve Zeemacht, tot een bedrag van f 555 731 door besparing op de kosten van het materieel der verlichting, tot een bedrag van f 453 850 door besparing op den aanbouw van Gebouwen.

De bezuiniging op *Hoofdstuk VII B* werd voor een belangrijk deel verkregen door ontslag van tijdelijk personeel, voor een ander deel door inkrimping en bezuiniging bij den aankoop van gebouwen, terwijl aan den anderen kant de centralisatie van den gebouwendienst onder Financiën, na aftrek van de bijdragen ten laste van de overige daarvoor in aanmerking komende Departementen, eene stijging van f 526 229 veroorzaakte.

De vermindering op *Hoofdstuk VIII* is in hoofdzaak gevonden door besparing op de kosten van voeding (f 769 184) wegens verlaging van den rantsoenprijs en het niet meer toekennen van vergoeding wegens gemis van levensmiddelen bij afwezigheid met verlof; door vermindering van de aanschaffing van paarden (rond f 85 000) en daling van de kosten voor fourage (f 572 410), door het verminderen van de kostwinnersvergoeding (f 325 000), door besparing op de afdeeling Luchtvaart (f 499 336), op het materieel der artillerie (f 1 811 366), door beperking van de kosten der Marechaussée (f 565 064), en voorts door de afvloeiing van personeel voor zoover diens tengevolge de dienst 1923 ontlast wordt.

Op *Hoofdstuk IX* is wegens het wegvallen van het tekort op het Staatsbedrijf der Posterijen etc. een vermindering verkregen van f 3 869 138, terwijl f 4 635 631 is bespaard op de afdeeling Waterstaat in verband met de voltooiing en het niet opnieuw ter hand nemen van Waterstaatswerken, met de vermindering der kosten van de luchtvaart en van het onderhoud van wegen etc. Daartegenover moest f 1 048 350 meer geraamd worden voor de afdeeling Spoorwegen, hoofdzakelijk als gevolg van het renteloos voorschot voor de Limburgsche tramwegen.

De vermindering op *Hoofdstuk X* vindt hoofdzakelijk haar oorzaak in eene vermindering van de kosten van het Departement met f 126 840, in het achterwege laten van de stichting van nieuwe gebouwen en in andere bezuiniging op materiële uitgaven voor de Landbouw-Hoogeschool en de Veeartsenijkundige Hoogeschool (te zamen minder f 794 875), in het niet meer uittrekken van gelden voor de stichting van boerderijen op woeste gronden (f 400 000) en in verdere verminderingen van de kosten voor den Landbouw tot een gezamenlijk bedrag van ruim f 850 000. Wegens het vervallen van den post voor toezicht en regeling der binnenschipperij kon een vermindering van f 214 000 worden verkregen, waartegenover echter eene vermindering der middelen staat met f 180 000. Voorts zijn de gewone uitgaven der Staatsmijnen f 1 861 000 lager geraamd.

Op *Hoofdstuk X^A* werd eene vermindering van f 4 830 070 verkregen op de afdeeling Arbeidersverzekering, voor een zeer belangrijk deel als gevolg van de wet van 21 April 1922 (*Staatsblad* n°. 196) waardoor verschillende onkosten dier verzekering niet meer ten laste van het Rijk komen, en waarbij overigens de annuïteit ingevolge artikel 4 der Ouderdomswet 1919 van 30 tot 40 jaren is verlengd. Voor f 1 990 000 vindt de verlaging haar oorzaak in het vervallen van den post voor

verruiming van werkgelegenheid, terwijl het bedrag van f 10 000 voor regularisatie van werkgelegenheid ten laste van den crisisdienst is gebracht. Verder werden belangrijke verminderingen verkregen door het verlagen of schrappen van verschillende subsidiën. Daartegenover moest f 300 000 worden uitgetrokken in verband met de invoering van de Vleeschkeuringswet, waarbij echter valt te wijzen op een post van f 600 000 onder de middelen wegens baten uit de keuring van voor invoer bestemd vleesch.

De vermindering op *Hoofdstuk XI* is voor f 500 000 toe te schrijven aan het vervallen van de bijdrage in de bouwkosten van het Koloniaal Instituut en voor f 626 375 aan verlaging van de bijdragen in de geldmiddelen van de koloniën Suriname en Curaçao.

De *stijging* van *Hoofdstuk V^A* wordt ten deele veroorzaakt door eene toeneming van de personeele uitgaven der Rijks Hoogere Burgerscholen met f 245 000. Subsidiën ten behoeve van gemeentelijke en bijzondere gymnasia, voor bijzondere hoogere burgerscholen en lycea veroorzaakten eene stijging met f 1 051 000 als gevolg van de desbetreffende wettelijke maatregelen. Voor de afdeling Nijverheids- en Handelsonderwijs moest f 476 863 meer worden geraamd, als gevolg van de stijging van subsidiën. De Pensioenwet 1922 doet haar invloed op *Hoofdstuk V^A* sterk gevoelen, en is grootendeels oorzaak van de stijging der afdeling Uitkeeringen, toelagen, gratificatiën etc. met ruim f 4 750 000. Daarentegen kon voor de afdelingen Lager Onderwijs ruim f 2 275 621 minder worden geraamd, welke daling voornamelijk is bereikt, doordat reeds rekening werd gehouden met den invloed, dien de aanneming van het bij de Tweede Kamer aanhangig wetsontwerp tot wijziging van de Lager Onderwijswet (Gedrukte Stukken 1922, n^o. 201) voor 1923 zal oefenen en wel tot een bedrag van f 4 125 000, en voorts door eene vermindering van de kosten van het vervolgonderwijs ten beloope van f 1 000 000 en door bezuiniging op de uitgaven voor de lichamelijke oefening tot een bedrag van f 250 000, welke bezuinigingen echter door stijging anderszijds ten deele weder worden opgewogen. Eindelijk kon voor de afdeling Kunsten en Wetenschappen met f 345 383 minder volstaan worden.

De stijging van *Hoofdstuk VII A* wordt veroorzaakt door het benoodigde aan rente voor de Staatsleeningen 1922 A en B en wel tot een bedrag van f 18 000 000.

De <i>Middelen en Inkomsten</i> ter bestrijding der uitgaven zijn geraamd op	f 581 906 504,09
waarin, blijkens de hierna volgende specificatie, begrepen is aan buitengewone ontvangsten	14 210 078,08

blijft voor gewone ontvangsten. . . . f 567 696 426,01
zijnde f 23 748 606,05⁵ minder dan aanvankelijk voor 1922 werd geraamd.

De middelen, welker opbrengst in de maandelijksche middelenstaten wordt gepubliceerd (middelen A—F), zijn voor f 405 455 000,— opgenomen en dus . . .	f 42 146 000,—
lager geraamd. Daarentegen zijn de overige middelen, voorzover onder de gewone rangschikt, hooger geraamd	18 397 393,94 ⁵

blijft lager . . . f 23 748 606,05⁵

Wat de eerste groep betreft zij opgemerkt, dat de lagere raming noodzakelijk was in verband met de te verwachten daling van de opbrengst der belastingen, die naar den maatstaf van het inkomen en het vermogen worden geheven en voorts in hoofdzaak wegens de sterke vermindering der baten uit de registratierechten.

Lager zijn geraamd de inkomstenbelasting f 13 000 000, de dividend en tantiëmebelasting f 3 000 000, de vermogensbe-

lastig f 1 000 000, de zoutaccijns f 200 000, de geslachtaccijns f 3 500 000, de speelkaartenbelasting f 20 000, de zegelrechten f 1 000 000 — en zulks niettegenstaande de op 1 Maart 1922 in werking getreden uitbreiding van de Zegelwet —, de registratierechten f 20 000 000, de successierechten f 8 000 000, de inkomsten uit domeinen en uit jacht en visscherij f 1 166 000.

Daarentegen zijn van deze groep hooger geraamd de grondbelasting f 710 000, de personeele belasting f 3 030 000, de suikeraccijns f 4 000 000, de wijnaccijns f 300 000, de gedistilleerdaccijns f 1 500 000, de bieraccijns f 500 000, de tabaksaccijns f 2 000 000, de invoerrechten f 1 000 000, de loodsgelden f 700 000.

Dat de onder de tweede groep opgenomen middelen in totaal f 18 397 393,94⁵ hooger konden geraamd worden, is in hoofdzaak te danken aan het verhalen op de burgerlijke en militaire landsdienaren van 5½ pCt. der wedden (tot een maximum van f 3 000) voor weduwen- en weezenpensioen en van 3 pCt. der wedden (behoudens het rekening houden met de vroegere aflopende korting) voor het eigen pensioen. Een en ander geeft eene bate van f 15 978 323.

Voorts komen onder de hoogere ramingen van deze groep voor f 3 350 550 wegens rente van kasvoorschotten aan de Koloniën, f 7 670 000 wegens rente van voorschotten ingevolge de Woningwet, f 1 020 000 voor rente van hypotheaire voorschotten aan het particuliere bouwbedrijf, f 1 537 724 voor rente van kapitalen, verstrekt aan Staatsbedrijven, f 1 680 000 wegens teruggaaf door provinciën, gemeenten en het leeningfonds van het aandeel in de kwade posten op verschillende belastingen, f 620 000 wegens boeten, verbeurdverklaringen en aan de schatkist vervallen kosten van invordering, een en ander betreffende de belastingen, de rechten op den invoer en de accijnzen, f 1 056 500 wegens ontvangsten van den dienst van het kadaster en de hypotheeken, f 200 000 wegens verschillende ontvangsten, het Departement van Financiën betreffende, f 600 000 wegens de opbrengst van verkochte Rijksgoederen en eigendommen en wegens verschillende ontvangsten, een en ander het Departement van Oorlog betreffende, f 900 000 wegens baten voortvloeiende uit de keuring van voor uit-, in- en doorvoer bestemd vee en van voor invoer bestemd vleesch, f 239 000 wegens ontvangsten van het militair hospitaal enz. te Paramaribo en van de militaire ziekeninrichtingen te Nickerie en te Albina.

Daarentegen moest onder deze groep minder worden geraamd f 6 803 695 wegens bijdragen onder de oude pensioenwetgeving door de burgerlijke ambtenaren voor eigen pensioen verschuldigd en suppletoire pensioenpremiën ten laste van de Staatsbedrijven; f 500 000 wegens aandeel in de winsten der Nederlandsche Bank, f 1 275 000 wegens leges ingevolge de wet van 9 Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 80), zooals die sedert is gewijzigd, f 900 000 voor inkomsten uit den arbeid in de gevangenissen en in de Rijkswerkinrichtingen, f 2 510 011 voor aandeel van Nederlandsch Oost-Indië in de kosten van den vlootbouw en van den marineluchtvaartdienst, f 249 400 voor winst van het Staatsmuntbedrijf, f 1 135 700 voor bijdragen in de kosten van aanleg en onderhoud van landswerken, f 720 696 wegens teruggaaf van uit de Staatsbegroting bestreden kosten der Rijkspostspaarbank, f 180 000 voor baten uit de regeling van en het toezicht op de binnenschipperij, f 1 961 000 wegens gewone ontvangsten van de Staatsmijnen.

Stelt men de ramingen der ontvangsten en uitgaven tegenover elkaar, dan vindt men, dat geraamd wordt:

	Gewone dienst.	Buitengewone dienst.	Crisisdienst.	Totaal.
Uitgaven	f 620 397 008,21	f 183 999 123,—	f 3 828 700,—	f 808 224 831,21
Ontvangsten	567 696 426,01	14 210 078,08	—	581 906 504,09
Tekort	f 52 700 582,20	f 169 789 044,92	f 3 828 700,—	f 226 318 327,12

Het zooeven genoemde tekort op den gewonen dienst van f 52 700 582,20 zal teruggebracht worden tot f 42 700 582,20,

door de voorgenomen uitkeering aan de algemeene middelen uit de baten van het leeningfonds.

Eene opgave van de uitgaven, welke in deze becijfering respectievelijk als buitengewone en als crisisuitgaven zijn beschouwd en van de middelen, welke als buitengewoon zijn aangemerkt, moge hier volgen:

Als **buitengewone uitgaven** zijn aangemerkt:

A. *Waterstaatswerken* (Hoofdstuk IX).

Kosten van de kanalisatie van de Maas in Limburg f 7 020 000,—

B. *Spoorwegen* (Hoofdstuk IX).

Aanleg van een spoorweg van Gouda naar Alphen 500 000,—

Aanleg van een spoorweg van Schaesberg naar Spekholzerheide 800 000,—

C. *Staatsmijnwezen* (Hoofdstuk X).

Aanleg en uitbreiding van de Staatsmijnen in Limburg 5 963 500,—

Rijksopsporing van delfstoffen 269 430,—

D. *Domeinen*.

Kosten van bedijking, landaanwinning, alsmede toegankelijkmaking van vestinggronden (Hoofdstuk VII B) f 98 500,—

Aankoop van vast goed ter afronding en uitbreiding van domeinbezit (Hoofdstuk X) 1 000,—

E. *Muntwezen*.

Uitgaven van het Muntwezen (afdeeling IV van Hoofdstuk VII B) 1 576 736,—

F. *Nationale Schuld*.

Het verschil tusschen een 15-jarige en een 40-jarige annuïteit over het deel der leening 1919, waarvan rente en aflossing zijn gebracht ten laste van Hoofdstuk VII A der Staatsbegroting 7 620 000,—

G. *Kosten nieuwen vlootbouw*.

Hoofdstuk VI ten deele ad 3 717 460,—

H. *Woningbouw*.

Bevordering van woningbouw (Hoofdstuk X^A) 10 000 000,—

I. *Voorschotten* (Hoofdstuk VII B).

Voorschotten ingevolge de Woningwet 85 000 000,—

Voorschotten ingevolge de Landarbeiderwet 2 500 000,—

Voorschotten voor woningbouw met premie 40 000 000,—

Voorschot aan het Bouwfonds van Binnenlandsche Zaken en van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen 2 933 135,—

Voorschot aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie 13 539 862,—

Voorschot aan het Staatsbedrijf der vissershaven te IJmuiden 53 000,—

Voorschot aan het Staatsboschbedrijf 56 500,—

Voorschot aan het Weduwenfonds voor de geëmploieerden tot het Algemeen Bestuur behorende 300 000,—

Voorschot aan het Zuiderzeefonds 2 000 000,—

Totaal f 183 999 123,—

Met betrekking tot den hierboven onder G genoemden post zij het volgende opgemerkt

Gelijk bekend, zijn, sedert het jaar 1917, de voor rekening van het moederland blijvende uitgaven voor nieuwen vlootbouw, ten beloope van het deel dier uitgaven, hetwelk een bedrag van f 6 000 000 te boven gaat, op den buitengewonen dienst gebracht. In de jaren 1917 tot en met 1921 werd genoemd bedrag in werkelijkheid slechts eenmaal en wel in 1920 met f 27 087,70⁵ overschreden. Aan deze gedragslijn lag de overweging ten grondslag, dat niet meer dan gemiddeld f 6 000 000 noodig zou zijn voor een plan als, in afwachting van eene definitieve regeling van den vlootbouw, destijds was aanvaard. De ondergeteekende acht het rationeel en in overeenstemming met de hierboven uiteengezette gedragslijn, dat voor 1923 het gewone budget, ter zake van de militaire uitgaven voor het Departement van Marine, belast wordt met het bedrag, dat per saldo — dus na aftrek van de bijdrage van Indië aan de Nederlandsche Middelen — ten hoogste op dat budget zal drukken volgens een definitieve regeling, welke in voorbereiding is. Dit doel wordt bereikt door het hierboven genoemde bedrag van f 6 000 000 terug te brengen tot f 4 000 000. Van de Militaire Marineuitgaven, in totaal f 40 535 911, bedragende, komt dan f 36 818 451 ten laste van den gewonen dienst, zoodat na aftrek van de Indische bijdrage ad f 5 307 581, per saldo eene som van f 31 510 870 uit hierbedoelden hoofde het gewone budget bezwaart.

Buitengewone ontvangsten.

Inkomsten uit spoorwegen.

Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen f	35 000,—
Uitkeering van het Staatsbedrijf der Poste- rijen, Telegrafie en Telefonie wegens den vrij- dom van spoorwegvervoer	5 000 000,—

Staatsmijnwezen.

Buitengewone ontvangsten benevens een deel van de exploitatieontvangsten, dat moet worden gebezigd tot dekking van buitengewone uit- gaven als equivalent voor de waardevermin- dering van bezittingen	4 343 000,—
--	-------------

Domeinen.

Bijdrage uit het fonds voor koopprijzen van domeinen	1 000 000,—
---	-------------

Muntwezen.

Ontvangsten in zake het muntwezen (af te leveren munten en rente van het kapitaal van het muntfonds)	1 318 000,—
--	-------------

Aflossing van voorschotten.

Aflossing van voorschotten ingevolge de Woningwet	1 500 000,—
Idem voorschotten woningbouw met premie	150 000,—
Idem voorschot aan het Staatsbedrijf der Landsdrukkerij	34 500,—
Idem voorschot aan de Kweekschool voor vroedvrouwen te Heerlen	7 859,62
Idem voorschot aan de vereeniging tot het houden van jaarbeurzen in Nederland en aan de N. V. Maatschappij tot exploitatie van Jaar- beursgebouwen	90 000,—
Idem voorschot aan het Tiendfonds	300 000,—
Idem voorschot aan de Artillerie inrichtingen	426 500,—
Idem voorschot aan de Vereeniging „Maat- schappelijk werk bij zenuwlijden en krank- zinnigheid”	218,46
Idem voorschotten ten behoeve van den aanleg van drinkwaterleidingen	5 000,—

Totaal . . . f 14 210 078,08

Crisisuitgaven.*Hoofdstuk IV (Justitie).*

Kosten als gevolg van de oprichting van distributiegerechten f	3 000,—
Een deel van de uitgaven voor politietroepen ten behoeve van de grensbewaking	650 000,—

Hoofdstuk V (Binnenlandsche Zaken).

Subsidien aan de gemeentebesturen in de kosten van armenzorg in verband met de opheffing van het Koninklijk Nationaal Steuncomité 1914.	2 000 000,—
Kosten van onderhoud van tengevolge van den oorlogstoestand uitgeweken vreemdelingen	7 500,—

Hoofdstuk VII B (Financiën).

Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor kredieten aan kleine ondernemers en tot het verleen van steun aan die ondernemers wegens moeilijkheden tengevolge van de crisis. . . .	175 000,—
Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor kredieten aan boomkweekers wegens moeilijkheden tengevolge van de crisis	30 000,—
Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor kredieten aan boomkweekers en tuinders . .	250 000,—
Traktement en reis- en verblijfkosten van den Regeeringscommissaris voor het Departement van Financiën bij de Nederlandsche Uitvoermaatschappij.	1 200,—

Hoofdstuk VIII (Oorlog).

Schadevergoedingen en schadeloosstellingen krachtens de inundatie-wet en andere regelingen, die in het mobilisatietijdperk toepassing vonden.	200 000,—
Ondersteuning van gewezen militairen . .	34 000,—
Kosten van onderzoek in verband met de ondersteuning van gewezen militairen . . .	8 000,—

Hoofdstuk X (Landbouw, Nijverheid en Handel).

Kosten van tijdelijke crisisafdeelingen . .	50 000,—
Afwikkeling van zaken verband houdende met de crisis	10 000,—

Hoofdstuk X A (Arbeid).

Kosten van de Huurcommissiewet	200 000,—
Uitgaven in het belang van de regularisatie van werkgelegenheid	10 000,—
Bijdragen aan gemeenten, wegens uitgaven aan bijslag op de loonen van in Nederland wonende en in het buitenland werkende arbeiders	200 000,—

Totaal . . . f 3 823 700,—

Met betrekking tot den gewonen dienst veroorlooft de ondergeteekende zich overigens het volgende op te merken.

Bij de voorbereiding der begrooting heeft vooropgestaan, dat een sluitend budget der gewone uitgaven en ontvangsten onafwijsbare eisch is en ten koste ook van zeer groote offers moet bereikt worden.

Daar de aanvankelijk door de departementen ingediende begrootingen, hoewel ook deze reeds blijk gaven van ernstige pogingen tot besnoeiing, een totaalcijfer van gewone uitgaven aanwezen dat — vermeerderd met het tekort op het post

bedrijf en het spoorwegbedrijf¹⁾ — zeer verre te boven ging het totaal van de voor 1923 geraamde ontvangsten, werd besloten den weg van rantsoeneering in te slaan. En wel in dien zin, dat als basis werd genomen eenerzijds het bedrag der voor 1923 geraamde ontvangsten, anderzijds het bedrag der voor 1922 toegestane uitgaven, terwijl dan het surplus van het tweede bedrag boven het eerste percentsgewijze over de verschillende hoofdstukken ter besnoeiing verdeeld werd.

Op zichzelf was deze maatregel voor critiek vatbaar, omdat het mogelijk en zelfs waarschijnlijk was, dat een doeltreffende bezuiniging op het ééne hoofdstuk verder kon gaan dan op het andere. Doch daar reeds spoedig bleek, dat het vrij hooge percentage van besnoeiing, dat gesteld moest worden, bij geen enkel departement anders dan met de grootste moeite kon bereikt worden, werd de gestelde regel gehandhaafd.

Dat het percentage van besnoeiing hoog moest uitvallen, is alleszins begrijpelijk. De middelenraming voor 1923 was uiteraard aanmerkelijk lager dan die voor 1922. Bovendien was op 1922 reeds een aanzienlijk tekort geraamd. En ten overvloede werkte nog als nadeelige factor, dat enkele hoofdstukken, met name I, II en VII A, niet alleen niet gerantsoeneerd konden worden, doch hooger, VII A zelfs aanzienlijk hooger, moesten worden uitgetrokken dan voor 1922; de beide eerste omdat zij grootendeels grondwettelijke uitgaven betreffen, het laatste omdat het bevat de obligo's van den Staat.

De voor 1922 toegestane gewone uitgaven bedroegen rond 643 miljoen; de voor 1923 geraamde gewone ontvangsten 552 miljoen. Daar de hoofdstukken I en II tezamen rond 1 miljoen, hoofdstuk VII A 18 miljoen hooger geraamd moesten worden dan voor 1922, zou — bij een gelijkblijvende raming der overige hoofdstukken — een tekort zijn ontstaan van $643 - 19$, d. w. z. 662 miljoen min 552 miljoen, d. i. 110 miljoen. Hoewel ook een gelijkblijvende raming dier hoofdstukken, gezien het automatisch accres van tal van uitgaven, de invoering der nieuwe pensioenwet en de afschaffing van den portvrijdom, uiteraard niet dan met groote offers te bereiken viel, kon toch, gelijk gezegd, hiermede niet volstaan worden, maar werd vastgesteld dat al deze hoofdstukken met een gelijk percentage zouden moeten worden verlaagd. Feitelijk beteekende dit dus — gelet op de nieuwe pensioenlasten en de onvermijdelijke aanwas van sommige door de wet opgelegde lasten — eene nog krachtiger vermindering dan in het te stellen percentage tot uitdrukking zou komen.

Alvorens het percentage van besnoeiing te bepalen, werd tot de volgende maatregelen besloten, die dit percentage althans binnen zekere grenzen konden houden.

1. Aan het tekort op het spoorweg- en het postbedrijf moet een volstrekt einde gemaakt worden, opdat althans hiervoor geen bedrag op de gewone begrooting behoeft te worden uitgetrokken.

2. Gebruik zal gemaakt worden van de in de pensioenwet gegeven bevoegdheid tot korting van $5\frac{1}{2}$ pct. der wedden tot een maximum van f 3000 voor het weduwen- en weezenpensioen en van 3 pct. der volle wedden voor het eigen pensioen, wat dit laatste aangaat met inachtneming van de reeds vroeger toegepaste aflopende kortingen. Deze maatregel, die ook voor het postbedrijf zal werken, zal daar één der elementen zijn die een einde maakt aan het nadeelig saldo. Over de rest van het Rijkspersoneel zal deze maatregel een bate geven van ongeveer 15 miljoen.

3. Ook voor 1923 zullen de inkomsten van het leeningfonds 1914, voor zoover deze overtreffen het bedrag verschuldigd aan rente en verplichte aflossingen, worden tegoe geschreven aan de gewone middelen, zoodat de vroeger voorgenomen extraaflossingen zullen achterwege blijven. De bate hiervan wordt geraamd op 10 miljoen.

Anderzijds werd, alvorens het percentage van besnoeiing

¹⁾ Ook dit tekort moest, zoo geen afdoende maatregelen werden genomen om er een einde aan te maken, thans onder de *gewone* uitgaven gebracht worden.

vast te stellen, vooropgeplaatst, dat de hoofdstukken I, II, VIIA en VIIB er niet aan kunnen worden onderworpen, de drie eerste om de aangegeven redenen, VIIB omdat de uitgaven van dit hoofdstuk strekken om het binnenkomen der middelen te waarborgen, zoodat wel krachtige doeltreffende besnoeiing, maar niet, als bij andere hoofdstukken, ook prijsgeving van eenig tot dusver behartigd belang aan het evenwicht van het budget kan ten goede komen. De hoofdstukken I, II en VIIA moesten tot het boven aangegeven bedrag hooger geraamd dan voor 1922; het hoofdstuk VIIB kon, ondanks de invoering van den tabaksaccijns en de overname van den gebouwendienst welke elders ontlasting bracht, door doeltreffende besnoeiing in andere opzichten, op een lager eindcijfer worden gebracht.

Na verwerking van al de bovenstaande deels gunstig, deels ongunstig beïnvloedende factoren moest het besnoeiingspercentage vastgesteld worden op 17 pct. van de op elk hoofdstuk voor 1922 toegestane gewone uitgaven.

De berekening is als volgt. Van de voor 1922 toegestane uitgaven ad 643 miljoen moesten worden afgetrokken 148 miljoen, als bevattende de ramingen voor 1922 van de hoofdstukken I, II, VIIA en VIIB. Bleef 495 miljoen, in 1922 toegestaan voor de overige hoofdstukken. Van de voor 1923 geraamde ontvangsten ad 552 miljoen moesten worden afgetrokken de voor 1923 geraamde uitgaven der vier genoemde hoofdstukken, zijnde te zamen 167 miljoen. Bleef 385 miljoen beschikbaar ter dekking van de uitgaven der overige hoofdstukken. Bij die 385 miljoen konden worden opgeteld 25 miljoen ingevolge de boven sub 2 en 3 aangegeven maatregelen. Maakt 410 miljoen. De 495 miljoen moest derhalve besnoeid worden tot 410 miljoen, wat beduidt eene vermindering met 17 pct.

Het vastgestelde percentage bleek ten slotte bij de meeste hoofdstukken reeds thans en zonder nadere wettelijke maatregelen bereikt te kunnen worden. Met name was dit het geval bij de hoofdstukken III, IV, V, VI,¹⁾ IX, X (voorzoover het niet de uitgaven voor de staatsmijnen betreft) en XI.

Bij andere moest *ten deele* volstaan worden met het openen van het *perspectief*, in zoover eerst na enkele jaren de doorwerking hetzij van een aangevangen reorganisatie hetzij van een inmiddels tot stand te brengen wettelijke voorziening het beoogde resultaat volledig zal kunnen effectueeren.

Met name geldt dit de hoofdstukken VA, VIII en XA. Onder de 17 pct., die op hoofdstuk VIII bezuinigd zal worden, — makende daar ruim 12 miljoen — zit ruim 6 miljoen wegens afvloeiing van het beroepskader. Tengevolge van de noodzakelijke uitkeering van wachtgelden zal hiervan aanvankelijk slechts één vijfde deel concreet worden bespaard. Het overige, ongeveer 5 miljoen, is *perspectief*.

Onder de 17 pct., die op hoofdstuk XA bezuinigd zal worden — makende daar ruim 10 miljoen — zit ruim $3\frac{1}{2}$ miljoen ingevolge voorgenomen wijzigingen der verzekeringswetten. Dit is dus op het oogenblik *perspectief*, al zal een deel daarvan waarschijnlijk reeds aan het budget van 1923 ten goede kunnen komen.

Bij hoofdstuk VA eindelijk deed zich de eigenaardige moeilijkheid voor, dat de aanvankelijk ingediende begroting, hoewel ook deze reeds zoo krap mogelijk gehouden was, een eindcijfer van 10 miljoen *hooger* vertoonde dan de toegestane raming voor 1922. De werking der nieuwe pensioenwetten het automatisch accres van de wettelijk opgelegde uitgaven, met name ten aanzien van het lager en middelbaar onderwijs, — factoren die, zij het in mindere mate, ook bij andere departementen in opvoerende richting werkten — hadden hier dit bedenkelijk eindresultaat. Daar 17 pct. van de voor 1922 toegestane uitgaven een bedrag van 25 miljoen uitmaakte, moest hier op de aanvankelijk ingediende begroting derhalve 35 miljoen bespaard worden.

¹⁾ Bij VI (Marine), waar de nieuwbouw sinds enige jaren naar een vasten regel over buitengewoon en gewoon verdeeld wordt, en waar in verband hiermede de post „buitengewoon” thans feitelijk geheel uit gelijksoortige uitgaven bestaat als ook onder „gewoon” staat vermeld, zijn de 17 pct. op de som van die beide rubrieken toegepast.

Ongeveer 20 miljoen daarvan zal verkregen worden uit de bij de Tweede Kamer aanhangige Lager-Onderwijswet. Daarnaast zal gezamenlijk 10 miljoen op het lager onderwijs kunnen worden bespaard door nader voor te stellen voorzieningen ten aanzien van het vervolgonderwijs; het minimum aantal kinderen dat in de verschillende klassen van gemeenten voor de oprichting van een school vereischt wordt; de opleiding der onderwijzers; de marge genoten bij het U.L.O.; de lichamelijke oefening; en een gewijzigde klassificatie van de gemeenten in het bezoldigingsbesluit. Bij het middelbaar en het nijverheids- en handelsonderwijs zal 3.6 miljoen worden bespaard door opvoering van het aantal leerlingen waarbij splitsing van klassen wordt toegepast; een vermeerdering van het aantal door de leeraren te geven lesuren; een omzetting van de lesuren van 50 minuten in uren van 60 minuten; de vorgenoemde herklassificatie van de gemeenten; en een voorgenomen technische herziening van de salarisregeling van het personeel van het nijverheids-onderwijs. Bij het hooger onderwijs wordt een complex van maatregelen voorbereid, — waaronder een economischer distributie en diensgevolge beperking van het aantal leerstoelen — waaruit op den duur een bate van 1 miljoen wordt verwacht. Op de afdeling kunsten en wetenschappen tenslotte werd, na de aanvankelijk reeds aangebrachte besparingen, op de begroting voor 1923 nog een kwart miljoen geschrapt.

Een en ander zal tezamen een vermindering brengen van ongeveer 35 miljoen, waarvan evenwel slechts f 5 825 000 (lager onderwijs) plus een kwart miljoen (kunsten en wetenschappen), d. i. tezamen ruim 6 miljoen, aan de begroting van 1923 ten goede komen en de rest, makende 29 miljoen, eerst in volgende begrotingen zal kunnen worden tot uitdrukking gebracht.

Op hoofdstuk X werd, gelijk gezegd, de 17 pct. gevonden, met uitschakeling van de uitgaven voor de staatsmijnen. Daar deze laatste dienen om bepaalde inkomsten te verkrijgen, konden zij niet stelselmatig worden gedrukt en kon derhalve van de ruim 6 miljoen, welke vormen 17 pct. van de voor 1922 toegestane uitgaven voor de staatsmijnen, slechts een bedrag van ruim 2 miljoen worden bespaard. Een gaping bleef hier alzoo van 4 miljoen.

Waar op hoofdstuk VI om de vermelde reden de 17 pcts-reductie werd toegepast op de som van gewoon en buitengewoon, bleef op dit hoofdstuk 1 miljoen van de gewone uitgaven ongedekt.

Het op de begroting voor 1923 geraamde tekort is ten gevolge van een en ander $5 + 3\frac{1}{2} + 29 + 4 + 1$, d. i. tezamen $42\frac{1}{2}$ miljoen, waarvan $37\frac{1}{2}$ miljoen bij doorzetting van de beoogde en ten deele reeds in werking gebrachte maatregelen zal verdwijnen.

Ondergeteekende heeft het op prijs gesteld, de gevolgde gedragslijn eenigszins uitvoerig uiteen te zetten, opdat allen, die tot de vaststelling der begroting geroepen zijn, in staat zijn zich volledig rekenschap te geven van den ernst van den toestand en te deelen in de moeilijkheden die overwonnen moeten worden.

Hij vertrouwt, dat de noodige medewerking van de Staten-Generaal tot de voorgenomen maatregelen zal worden verkregen en dat ook de bij deze begroting reeds aangebrachte besparingen zullen worden bezien in het licht van de volstreekte noodzakelijkheid om te komen tot een sluitend budget. Te ontkennen valt niet, dat belangen van allerlei aard, cultureele, hygiënische, sociale, defensieve, daardoor minder afdoende zullen worden behartigd dan in normale omstandigheden het geval had kunnen zijn. Doch bedacht behoort te worden, dat het *grootste* culturele, hygiënische, sociale en defensieve belang op dit oogenblik is de veiligstelling van den gulden. Wanneer deze zijn gaafheid verliest, en dan om de bekende redenen in steeds sneller tempo, zullen al die belangen, en vele andere bovendien, binnen afzienbaren tijd op de meest benauwende wijze in het gedrang komen. De „moral restraint”, waartoe thans de Regeering parlement en volk oproept bij de bepaling der collectieve behoeften, is de onmisbare grondslag om in de toekomst hogere

wenschen te kunnen vervullen; de volstrekte voorwaarde ook om in het heden, althans in een zeer nabij zijnden tijd, eene geweldige automatische verslechtering van bestaansvoorwaarden voor het overgrootste deel der bevolking te voorkomen.

Het schijnt nauwelijks noodig, aan het bovenstaande toe te voegen, dat tegen het scheppen van nieuwe uitgaven met de meeste angstvalligheid zal dienen te worden gewaakt. Ook wanneer deze worden vermeden, zal de bezuinigingsnoodzaak met het voorafgaande allerminst zijn uitgeput. Afgezien van het tekort van 5 millioen, dat ook bij den boven geschetsten loop van zaken zal overblijven en dat trouwens op zich zelf niet onrustbarend is, omdat in die schets nog niet is rekening gehouden met sommige nieuwe bezuinigingsapparaten als de centralisatie van den gebouwendienst, waarvan de zeer gunstige werking zich reeds begint af te teekenen. dient met tweeërlei gerekend. Eenerzijds zal de hevigheid en de lange duur van de huidige depressie in komende jaren hoogstwaarschijnlijk tot een nog verderen teruggang van de middelen, met name van de opbrengst der inkomstenbelasting, leiden dan reeds thans geraamd moest worden. Anderzijds zal zonder verlaging van sommige al te drukkende belastingen een blijvend herstel van het economisch leven bezwaarlijk zijn te bereiken. Op voortgaande versobering van den publieken dienst zal dan ook in de eerstvolgende jaren de volle aandacht der Regeering zijn gevestigd.

Ten slotte veroorlooft de ondergeteekende zich nog eenige mededeelingen te doen omtrent den *stand der kas* en omtrent de *crisisuitgaven* en hare dekking.

Op 4 September 1922 stond uit aan schatkistpapier f 618 458 000,—

Aan zilverbons was in omloop 29 709 148,—

Het rentegevend tegoed van den postchèque- en girodienst beliep 54 728 810,88⁵

Over het renteloos voorschot van de Nederlandsche Bank was beschikt tot een bedrag van 14 315 957,25⁵

Totaal vlottende schuld f 717 711 916,14

Hier stonden echter aan vorderingen tegenover:

de voorschotten, verleend aan de koloniën . f 279 383 000,—

de voorschotten op ultimo Augustus jl. verleend aan de gemeenten voor haar door de Rijksadministratie te heffen gemeentelijke Inkomstenbelasting en opcenten op de Rijksinkomstenbelasting ingevolge de artt. 243h en 263 der Gemeentewet 86 936 544,99

de voorschotten, verleend aan de Rijkskleedingvoorziening 11 600 000,—

de kredieten, verleend aan Duitschland en Frankrijk 51 311 637,20⁵

de voorschotten aan buitenlandsche Staten wegens interneeringskosten, kosten van uitgewekenen en behartiging van belangen rond 75 000 000,—

Totaal . . . f 505 231 182,19⁵

Brengt men dit totaal in mindering van het hierboven genoemde bedrag van f 717 711 916,14, dan blijkt, dat per saldo voor rekening van 's Rijks schatkist uitstond een bedrag van f 212 480 733,94⁵. Bij de beoordeeling van dit cijfer dient nog in het oog te worden gehouden, dat de Staat aanspraak heeft op het niet onbelangrijke winstsaldo van de Nederlandsche Uitvoermaatschappij. Hoewel dit saldo nog niet vaststaat, meent de ondergeteekende uit dezen hoofde eene bate van omstreeks f 45 000 000 te mogen verwachten.

Bijlage A.

OVERZICHT van de Staatsontvangsten over de diensten 1902 tot en met 1921.

DIENSTJAREN.	Gewone ontvangsten.	Bijdrage uit het fonds der kooprijzen van domeinen.	Buitengewone ontvangsten.	T O T A A L.
1902	f 160 799 653,88 ⁵	f 300 000,—	f 42 756,62	f 161 142 410,50 ⁵
1903	165 561 231,28	300 000,—	259 363,06	166 120 594,34
1904	169 821 870,89	300 000,—	434 898,57	170 556 769,46
1905	173 369 050,12 ⁵	300 000,—	2 293 639,49 ⁵	175 962 689,62
1906	181 514 269,96	300 000,—	162 161,05	181 976 431,01
1907	183 015 599,67 ⁵	300 000,—	219 533,34	183 535 133,01 ⁵
1908	182 492 195,38 ⁵	200 000,—	798 737,78	183 490 933,16 ⁵
1909	189 179 088,40 ⁵	400 000,—	1 723 600,43	191 302 688,83 ⁵
1910	198 630 497,—	600 000,—	861 827,82	200 092 324,82
1911	203 680 170,32	1 000 000,—	922 577,72 ⁵	205 602 748,04 ⁵
1912	211 305 137,82 ⁵	500 000,—	1 596 129,11	213 401 266,93 ⁵
1913	223 507 379,52 ⁵	200 000,—	3 715 285,71	227 422 665,23 ⁵
1914	224 910 389,07 ⁵	400 000,—	20 260 921,65 ⁵	245 571 310,73
1915	221 643 336,19 ⁵	600 000,—	41 248 202,93 ⁵	263 491 539,13
1916	(2) 296 200 275,72 ⁵	600 000,—	13 178 282,66 ⁵	309 978 558,39
1917	(3) 524 138 812,58 ⁵	600 000,—	10 038 246,24	534 777 058,82 ⁵
1918	(4) 548 926 173,81 ⁵	250 000,—	11 909 662,01 ⁵	561 085 835,83
1919 (1)	(5) 686 307 738,29 ⁵	150 000,—	8 591 424,71	695 049 163,00 ⁵
1920 (1)	(6) 789 815 881,31 ⁵	150 000,—	11 692 399,54 ⁵	801 658 280,86
1921 (1)	(7) 688 156 488,21 ⁵	250 000,—	4 373 166,32 ⁵	692 779 654,54
Totaal van de buitengewone ontvangsten			f 134 322 816,80	

(1) Daar de diensten 1919, 1920 en 1921 nog niet zijn afgesloten, is de opgaaf van de tot die diensten behorende ontvangsten slechts als voorloopig aan te merken.

(2) Waaronder f 33 409 939,84 wegens „Crisisontvangsten” in 1916.

(3) „ „ 219 833 772,35⁵ „ „ „ 1917.

(4) „ „ 219 868 038,01 „ „ „ 1918.

(5) Waaronder f 219 948 375,03 wegens „Crisisontvangsten” in 1919.

(6) „ „ 184 983 433,35 „ „ „ 1920.

(7) „ „ 96 518 350,40⁵ „ „ „ 1921.

Uiteenzetting van de buitengewone ontvangsten.

1902.	Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	f 20 193,46
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij	22 563,16
		f 42 756,62
1903.	Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	f 252 952,18
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij	6 012,05
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf	398,83
		f 259 363,06
1904.	Restitutie van het voorschot, aan de Rijksverzekeringsbank verleend	f 225 000,—
	Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	192 030,67 ⁵
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij	15 728,37
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf	2 139,52 ⁵
		f 434 898,57
1905.	Restitutie van het voorschot, aan de Rijksverzekeringsbank verleend	f 75 000,—
	Restitutie van het renteloos voorschot, aan Nederlandsch-Indië verleend	2 188 800,—
	Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	21 865,52
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf	7 973,97 ⁵
		f 2 293 639,49 ⁵

1906.	Bijdrage van het waterschap N. O. deel van Noordbrabant in de kosten van verlegging van den Maasmond	f	69 904,25
	Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen		73 140,82 ⁵
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf		15 435,76
	Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet		130,86
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij .		3 549,85 ⁵
		f	162 161,05
1907	Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	f	31 483,10
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf		175 004,64
	Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet		364,24
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij .		12 681,36
		f	219 533,34
1908.	Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	f	33 122,31 ⁵
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf		639 237,95
	Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet		2 333,36 ⁵
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij .		1 455,71
	Gedeelte van de opbrengst der Telefonie ¹⁾		122 588,44
		f	798 737,78
1909.	Bijdrage van het waterschap N. O. deel van Noordbrabant in de kosten van verlegging van den Maasmond	f	205 635,06 ⁵
	Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen		27 203,52
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf		1 188 185,33
	Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet		7 021,09 ⁵
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij		7 206,42
	Gedeelte van de opbrengst der Telefonie ²⁾		288 299,—
		f	1 723 600,43
1910.	Bijdrage van het waterschap N. O. deel van Noordbrabant in de kosten van verlegging van den Maasmond	f	150 876,—
	Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen		31 004,70
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf		240 422,49
	Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet		20 513,38 ⁵
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij		51 196,24 ⁵
	Gedeelte van de opbrengst der Telefonie ³⁾		367 815,—
		f	861 827,82
1911.	Bijdrage van het waterschap N. O. deel van Noordbrabant in de kosten van verlegging van den Maasmond	f	106 809,—
	Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen		34 591,85 ⁵
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf		226 185,58 ⁵
	Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet		36 453,03 ⁵
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij .		24 608,25
	Gedeelte van de opbrengst der Telefonie ⁴⁾		493 930,—
		f	922 577,72 ⁵
1912.	Bijdrage van het waterschap N. O. deel van Noordbrabant in de kosten van verlegging van den Maasmond	f	137 727,26 ⁵
	Baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen		33 567,36
	Overwinst, uitgekeerd door de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen en door de Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij; samen		320 151,44 ⁵
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf		441 701,01 ⁵
	Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet		51 317,42
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij		13 941,60 ⁵
	Gedeelte van de opbrengst der Telefonie ⁵⁾		597 723,—
		f	1 596 129,11

¹⁾ 1/10 der buitengewone uitgaven over 1907.

²⁾ Idem over 1907 en 1908.

³⁾ Idem over 1907—1909.

⁴⁾ Idem over 1907—1910.

Idem over 1907—1911.

1913.	Baten van het Muntwezen	f	1 250 000,—
	Baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen		30 195,66
	Overwinst, uitgekeerd door de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen en door de Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij; samen		447 998,15 ⁵
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf		1 023 418,45 ⁵
	Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet		73 675,71 ⁵
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij		26 017,48
	Gedeelte van de opbrengst der Telefonie ¹⁾		838 401,70
	Terugbetaling van kapitalen, verstrekt aan de Artillerie-Inrichtingen.		25 578,54 ⁵
		f	3 715 285,71
1914.	Baten van het Muntwezen	f	18 549 585,31
	Baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen		50 779,76 ⁵
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf		473 003,72
	Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet		116 555,73
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij		77 687,37 ⁵
	Gedeelte van de opbrengst der Telefonie ²⁾		993 309,75 ⁵
		f	20 260 921,65 ⁵
1915.	Ontvangsten in zake het Muntwezen.	f	15 537 159,77 ⁵
	Baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen		33 504,16
	Overwinst, uitgekeerd door de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen en door de Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij; samen		448 884,36 ⁵
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf		1 256 609,33 ⁵
	Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet		161 581,23 ⁵
	Terugbetaling door Suriname van het voorschot, verstrekt voor den aanleg van een spoorweg naar het Lawagebied		85 000,—
	Terugbetaling van kapitalen, verstrekt aan het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij		67 209,50 ⁵
	Idem aan het Staatsmuntbedrijf		30 578,61 ⁵
	Terugbetaling van voorschotten, in verband met de buitengewone tijdsomstandigheden verleend		23 344 825,—
	Storting door de Rijkspostspaarbank van de contante waarde der pensioenrechten der ambtenaren op 1 Januari 1915		264 000,—
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij		18 850,94 ⁵
		f	41 248 202,93 ⁵
1916.	Ontvangsten in zake het Muntwezen	f	6 927 741,03
	Baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen		161 965,88
	Overwinst, uitgekeerd door de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen en door de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij, samen		450 431,16
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf		1 836 797,11 ⁵
	Aflossing van voorschotten ingevolge art. 33 der Woningwet		215 920,22 ⁵
	Terugbetaling door Suriname van het voorschot verstrekt voor den aanleg van een spoorweg naar het Lawagebied		88 000,—
	Terugbetaling van kapitalen, verstrekt aan het Staatsmuntbedrijf		19 801,79
	Idem, aan het Staatsbedrijf der Artillerie-inrichtingen		2 180 351,18
	Terugbetaling van voorschotten, in verband met de buitengewone tijdsomstandigheden verleend		1 288 186,29 ⁵
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij		9 087,99
		f	13 178 282,66 ⁵
1917.	Ontvangsten in zake het Muntwezen	f	3 010 209,89
	Baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen		347 654,13 ⁵
	Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf		4 246 065,99
	Aflossing van voorschotten ingevolge art. 33 der Woningwet		274 004,00 ⁵
	Idem van voorschotten aan het Tiendfonds		448 893,78 ⁵
	Idem, van het voorschot verstrekt aan de vereeniging „De Kweekschool voor vroedvrouwen” te Heerlen		786,—
	Terugbetaling door Suriname van het voorschot verstrekt voor den aanleg van een spoorweg naar het Lawagebied		91 000,—
	Terugbetaling van kapitalen, verstrekt aan het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij		56 384,99
	Idem, aan het Staatsmuntbedrijf		18 293,—
	Idem, aan het Staatsbedrijf der Artillerie-inrichtingen		1 136 306,04 ⁵

¹⁾ ¹⁾/₁₀ der buitengewone uitgaven over 1907—1912.

²⁾ Idem over 1907—1913.

	Terugbetaling van voorschotten, in verband met de buitengewone omstandigheden verleend	142 000,—
	Uitkeering door Staatsbedrijven, ten behoeve van de vorming eener reserverekening	250 000,—
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij	16 648,40
		<u>f 10 038 246,24</u>
1918.	Ontvangsten in zake het Muntwezen	f 3 700 000,—
	Rente van het kapitaal in de Grootboeken der Nationale Schuld, ingeschreven ten name van het „Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van het Rijk”	896 508,24
	Baten voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	23 874,24
	Baten voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf	5 030 729,13
	Aflossing van voorschotten ingevolge art. 33 der Woningwet	340 755,29
	Idem van voorschotten aan het Tiendfonds	197 691,72
	Idem van het voorschot verstrekt aan de vereeniging „De kweekschool voor vroedvrouwen” te Heerlen	817,44
	Terugbetaling door Suriname van het voorschot verstrekt voor den aanleg van een spoorweg naar het Lawagebied	94 000,—
	Terugbetaling van kapitalen verstrekt aan het Staatsmuntbedrijf	26 292,19
	Idem aan het Staatsbedrijf der Artillerie-inrichtingen	1 560 049,48 ⁵
	Terugbetaling van voorschotten, in verband met de buitengewone omstandigheden verleend	29 800,—
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij	9 144,28
		<u>f 11 909 662,01⁵</u>
1919.	Ontvangsten in zake het Muntwezen	f 2 110 000,—
	Rente van het kapitaal in de Grootboeken der Nationale Schuld, ingeschreven ten name van het „Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van het Rijk”	934 762,42
	Baten voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	27 803,12 ⁵
	Baten voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf	4 479 768,12 ⁵
	Aflossing van voorschotten ingevolge art. 33 der Woningwet	418 681,43
	Idem van de voorschotten verstrekt aan de vereeniging „De Kweekschool voor vroedvrouwen” te Heerlen	1 144,89
	Terugbetaling door Suriname van het voorschot verstrekt voor den aanleg van een spoorweg naar het Lawagebied	97 000,—
	Terugbetaling van kapitalen verstrekt aan het Staatsmuntbedrijf	439,95
	Idem aan de „Vereeniging tot het houden van Jaarbeurzen in Nederland”	60 000,—
	Idem aan het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij	44 608,26 ⁵
	Terugbetaling van voorschotten verstrekt aan het Tiendfonds	394 595,92
	Idem in verband met de buitengewone omstandigheden verleend	12 000,—
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij	10 620,58 ⁵
		<u>f 8 591 424,71</u>
1920.	Ontvangsten in zake het Muntwezen	f 114 000,—
	Rente van het kapitaal in de Grootboeken der Nationale Schuld, ingeschreven ten name van het „Fonds uit de zuivere winsten verkregen uit aanmuntingen voor rekening van het Rijk”	1 019 385,46
	Baten voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	22 948,58
	Baten voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf	9 639 072,08
	Aflossing van voorschotten ingevolge art. 33 der Woningwet	441 472,97
	Idem van de voorschotten verstrekt aan de Vereeniging „De Kweekschool voor vroedvrouwen” te Heerlen	1 190,68
	Terugbetaling van kapitalen verstrekt aan de „Vereeniging tot het houden van Jaarbeurzen in Nederland”	60 000,—
	Terugbetaling van voorschotten verstrekt aan het Tiendfonds	372 209,75
	Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij	22 120,02 ⁵
		<u>f 11 692 399,54⁵</u>
1921.	Ontvangsten in zake het Muntwezen	f 633 500,—
	Rente van het kapitaal in de Grootboeken der Nationale Schuld, ingeschreven ten name van het Fonds uit de zuivere winsten verkregen uit aanmuntingen voor rekening van het Rijk	1 117 378,04 ⁵
	Baten voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen	19 296,96
	Baten voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf	1 907 324,62
	Aflossing van voorschotten ingevolge art. 33 der Woningwet	270 532,06 ⁵
	Idem ingevolge de Landarbeiderswet	1 800,—
	Idem van de voorschotten verstrekt aan de vereeniging „De Kweekschool voor vroedvrouwen” te Heerlen	1 238,31
	Terugbetaling van kapitalen verstrekt aan de „Vereeniging tot het houden van Jaarbeurzen in Nederland”	60 000,—
	Terugbetaling van voorschotten verstrekt aan het Tiendfonds	362 096,32 ⁵
		<u>f 4 373 166,32⁵</u>

Bijlage B.

OVERZICHT van de Staatsuitgaven over de diensten 1902 tot en met 1921.

Dienstjaren. 1.	Algemeene dienst. 2.	Rentebetaling. 3.	Amortisatie en aflossing van Nationale Schuld. 4.	Totaal der kolommen 3 en 4, verminderd van af het dienstjaar 1920, voor zooveel de Lee- ning 1919 betreft, met het bedrag, hetwelk aan rente en aflossing tezamen op den buiten- gewonen dienst wordt gebracht. 5.	Gewone uit- gaven (totaal kol. 2, en 5). 6.	Buitengewone uitgaven. a) 7.	Totalen (totaal kol. 6 en 7). 8.
1902	f 118 927 166,24 ⁵	f 30 630 400,45	f 3 246 868,51	f 33 877 268,96	f 152 804 435,20 ⁵	f 9 351 020,19 ⁵	f 162 155 455,40
1903	125 357 031,70 ⁵	30 823 724,41	3 380 586,48 ⁵	34 204 310,89 ⁵	159 561 342,60	4 272 391,76	163 833 734,36
1904	134 319 455,26 ⁵	30 860 257,06 ⁵	3 399 839,30 ⁵	34 260 096,37	168 579 551,63 ⁵	21 458 214,81 ⁵	190 037 766,45
1905	134 521 525,94	31 203 162,54	3 456 892,67 ⁵	34 660 055,21 ⁵	169 181 581,15 ⁵	4 549 256,00 ⁵	173 730 837,16
1906	136 692 868,50 ⁵	31 789 757 33 ⁵	4 664 831,29	36 454 588,62 ⁵	173 147 457,13	4 762 561,21	177 910 018,34
1907	141 911 287,91	31 348 083,51 ⁵	4 716 871,18	36 064 954,69 ⁵	177 976 242,60 ⁵	4 122 924,03 ⁵	182 099 166,64
1908	150 789 190,16 ⁵	31 202 951,85 ⁵	4 797 804,01 ⁵	36 000 755,86 ⁵	186 789 946,03 ⁵	7 261 811,08	194 051 757,11 ⁵
1909	154 385 738,03	31 386 742,41 ⁵	4 958 317,31	36 345 059,72 ⁵	190 730 797,75 ⁵	6 679 204,07 ⁵	197 410 001,83
1910	160 512 440,35	31 624 587,41 ⁵	4 954 460,06	36 579 047,47 ⁵	197 091 487,82 ⁵	6 855 612,51 ⁵	203 947 100,34
1911	164 352 693,41 ⁵	31 838 399,77	4 969 334,12 ⁵	36 807 733,89 ⁵	201 160 427,31	7 329 250,23 ⁵	208 489 677,54 ⁵
1912	170 407 230,23 ⁵	32 212 466,45 ⁵	5 380 880,94	37 593 347,39 ⁵	208 000 577,63	16 664 923,03	224 665 500,66
1913	181 324 025,59	32 101 330,62	5 919 836,59 ⁵	38 021 167,21 ⁵	219 345 192,80 ⁵	19 381 672,76	238 726 865,56 ⁵
1914	d) 286 517 625,67 ⁵	e) 34 051 373,02 ⁵	6 121 424,35 ⁵	40 172 797,38	f) 326 690 423,05 ⁵	32 582 854,61 ⁵	359 273 277,67
1915	g) 408 621 476,04	35 113 438,27 ⁵	6 346 190,40	41 459 628,67 ⁵	g) 450 081 104,71 ⁵	54 403 383,14	504 484 487,85 ⁵
1916	h) 455 428 087,47	j) 36 551 116,99 ⁵	6 585 098,81 ⁵	43 136 215,81	k) 498 564 303,28	33 967 077,36 ⁵	532 531 380,64 ⁵
1917	l) 601 961 920,43 ⁵	m) 39 237 180,75 ⁵	6 815 619,87	46 052 800,62 ⁵	n) 648 014 721,06	40 681 390,09	688 696 111,15
1918	o) 922 533 519,76 ⁵	p) 41 196 331,04	7 070 778,95	48 267 109,99	q) 970 800 629,75 ⁵	80 133 010,43 ⁵	1 050 936 640,19
1919 c)	r) 633 759 764,77	s) 53 577 549,90	7 362 071,64	60 939 621,54	t) 694 699 386,31	116 473 205,04 ⁵	811 172 591,35 ⁵
1920 c)	u) 659 992 008,70	53 469 034,86 ⁵	16 974 692,91	62 823 727,77 ⁵	u) 722 815 736,47 ⁵	188 078 499,32 ⁵	910 894 235,80
1921 c)	v) 630 009 372,60	65 257 993,47 ⁵	17 702 256,13 ⁵	75 340 249,61	v) 705 349 622,21	286 939 857,02 ⁵	992 289 479,23 ⁵
Totaal van de buitengewone uitgaven over 1902—1921 . . .						b) f 945 951 118,75 ⁵	

a) Zie ommezijde.

b) Waaronder f 14 999 996,09⁵ wegens aflossing van schuld in verband met intrekking van muntbiljetten in 1904.

c) Voorloopige uitkomsten.

d) Waaronder f 83 705 073,68⁵ wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C¹).e) Waaronder f 400 000 wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C¹).f) Waaronder f 84 105 073,68⁵ wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C¹).g) Waaronder f 208 649 548,27⁵ wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C²).h) Waaronder f 255 650 340,83⁵ wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C³).j) Waaronder f 400 000,— wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C³).k) Waaronder f 256 050 340,83⁵ wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C³).l) Waaronder f 378 054 689,56 wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C⁴).m) Waaronder f 2 000 000,— wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C⁴).n) Waaronder f 380 054 689,56 wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C⁴).o) Waaronder f 634 231 127,30⁵ wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C⁵).p) Waaronder f 3 200 000,— wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C⁵).q) Waaronder f 637 431 127,30⁵ wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C⁵).r) Waaronder f 244 626 005,57 wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C⁶).s) Waaronder f 6 000 000,— wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C⁶).t) Waaronder f 250 626 005,57 wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C⁶).u) Waaronder f 111 457 071,12⁵ wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C⁷).v) Waaronder f 78 786 529,07⁵ wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C⁸).

(a) Deze sommen splitsen zich als volgt:

	1902.	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.	1909.	1910.
Verlegging van den Maasmond	f 710 532,09	f 793 363,60	f 716 594,76 ⁵	f 613 921,69 ⁵	f 519 381,56 ⁵	—	—	—	—
Kanalise van de Maas in Limburg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Aanleg van spoorwegen	8 466 519,06	1 130 182,57	1 072 169,82	2 201 387,90 ⁵	1 963 258,32	f 530 147,33	f 630 246,53	f 905 860,82 ⁵	f 726 497,15 ⁵
Aanleg en uitbreiding van internationale en inter- locale telefoonverbindingen en aanleg, overne- ming en uitbreiding van locale telefoonnetten . .	—	—	—	—	—	1 225 884,39	1 657 145,69 ⁵	795 124,24	1 261 152,58 ⁵
Aflossing van schuld in verband met intrekking van muntbiljetten	—	—	14 999 996,09 ⁵	—	—	—	—	—	—
(*) Uitgaven voor den Staatsmijndienst	106 969,04 ⁵	484 845,59	380 654,13 ⁵	617 446,40 ⁵	833 021,32 ⁵	1 199 111,62	1 793 748,56 ⁵	2 376 478,40	1 715 026,76 ⁵
Rijksopsporing van delfstoffen	—	—	—	—	—	—	216 618,19	257 426,96 ⁵	316 961,24 ⁵
Voorschot aan de Rijksverzekeringsbank	67 000,—	188 000,—	—	—	—	—	—	—	—
Terleeverstrekking aan de kolonie Suriname tot het aanleggen en exploiteeren van een spoorweg van Paramaribo naar de Suriname-rivier	—	1 650 000,—	2 100 000,—	1 100 000,—	1 420 000,—	807 405,81 ⁵	625 000,—	701 324,26 ⁵	96 269,92
Renteloos voorschot aan Nederlandsch-Indië	—	—	2 188 800,—	—	—	—	—	—	—
Voorschotten aan gemeenten ingevolge artikel 38, 1ste lid, der Woningwet	—	—	—	16 500,—	26 900,—	243 329,34	829 269,81	1 242 900,42 ⁵	2 017 683,75 ⁵
Voorschotten aan gemeenten ingevolge artikel 7 eerste lid der Landarbeiderswet	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kosten van bedijking en landaanwinning, alsmede van effening en toegankelijkmaking van domeingronden	—	—	—	—	—	114 227,57	60 876,69 ⁵	35 193,10	262 029,71 ⁵
Aankoop van onroerend goed voor Domeinen	—	—	—	—	—	—	—	—	65 743,—
Overneming door Domeinen van onroerende goederen van andere diensttakken	—	—	—	—	—	—	—	—	142 283,—
Bouw eener nieuwe Munt	—	—	—	—	—	2 817,97	63 231,30	296 261,58 ⁵	80 179,90
Kosten van het Muntwezen (Afdeling IV van hoofd- stuk VII B)	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan het Staatsmuntbedrijf tot uitbreiding van kapitaal	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrich- tingen tot uitbreiding van kapitaal	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan het Fonds voor de uitvoering van de Tiendwet 1907 (Staatsblad N°. 222)	—	—	—	—	—	—	1 385 674,29 ⁵	68 634,27	171 785,47 ⁵
(**) Voorschotten aan de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen en aan de Hollandsch IJzeren Spoorweg Maatschappij	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Tele- grafie en Telefonie tot uitbreiding van kapitaal . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan het Staatsvischershavenbedrijf te IJmuiden tot uitbreiding van kapitaal	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan het Bouwfonds voor de Departementen van Binnenlandsche Zaken en van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rentedragende voorschotten aan provinciën en ge- meenten in verband met de buitengewone omstan- digheden	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan het Staatsbedrijf der Algemeene Lands- drukkerij tot uitbreiding van kapitaal	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan het Fonds voor de Kustverdediging . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan de Kweekschool voor vroedvrouwen te Heerlen	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kosten van aankoop van het Hôtel des Indes	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan de Vereeniging tot het houden van Jaarbeurzen in Nederland	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Storting op aandelen in de N. V. „Centrale Bouw- materialenvoorziening C. B. V.” te 's Gravenhage . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stortingen in 1918 en volgende jaren wegens deel- neming van den Staat in het maatschappelijk kapitaal van de N. V. tot oprichting en exploitatie van een Nederlandsch Hoogoven-staal-en-walswerk	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschotten aan het Weduwenfonds voor de ge- emploieerden tot het Algemeen Bestuur behoorende.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hypothecaire geldleening aan de N. V. tot exploitatie van vaste jaarbeursgebouwen te Utrecht	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Een deel der kosten van nieuwen vlootbouw	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Het verschil tusschen 0.83 pct. en 4.64 pct. van f 200 000 000 der Staatsleening 1919	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschotten aan gemeenten ter voorziening in de huisvesting van Rijkspersoneel in verband met den woningnood en ter voorziening in kantoorlokaliteit	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschotten aan provinciën en gemeenten voor den aanleg van drinkwaterleidingen	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan de vereeniging „Maatschappelijk werk bij zenuwlijden en krankzinnigheid”	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Deelneming in het aandelenkapitaal van de Stoom- vaartmaatschappij „Zeeland”	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kosten van voorziening in den woningnood	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Steun aan gemeenten ter bestrijding van werkloosheid in de bouwrijverheid	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kosten van stichting v. n. een gebouw voor het Bureau voor den Industrieelen eigendom, met inbegrip van den Octrooiraad	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stortingen in 1921 en volgende jaren wegens deel- neming van den Staat in het kapitaal van de N. V. Bank voor Nederlandsche gemeenten	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voorschot aan het Zuiderzeefonds	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Storting op door den Staat genomen aandelen in het maatschappelijk kapitaal van de Maatschappij tot exploitatie van Staatsspoorwegen en van de H.I.J.S.M.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	f 9 351 020,19 ⁵	f 272 391,76	f 21 458 214,81 ⁵	f 4 549 256,00 ⁵	f 4 762 561,21	f 4 122 924,03 ⁵	f 7 261 811,08	f 6 679 204,07 ⁵	f 6 855 612,51 ⁵

*) De cijfers voor „Uitgaven Staatsmijndienst” zijn gewijzigd door aftrek van de onverplichte vergoedingen voor boringen, welke niet ten laste van den Staatsmijndienst behooren te worden gebracht, en met bijvoeging van eenige posten, welke in de jaren 1902 t/m 1908 onder andere Hoofdstukken of andere afdelingen van het Xde Hoofdstuk in uitgaaf worden gebracht, maar tot den Staatsmijndienst behooren.

1911.	1912.	1913.	1914.	1915.	1916.	1917.	1918.	1919.	1920.	1921.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
f 1 510 551,22	f 1 755 580,90	f 2 886 965,35	f 28 873,85 ⁵ 1 061 401,32	f 63 413,93 ⁵ 389 986,62 ⁵	f 84 708,01 ⁵ 31 312,92 ⁵	f 237 268,90 5 706,46 ⁵	f 1 324 001,93	f 3 787 627,87 ⁵	f 5 939 423,50 ⁵ 131,37	f 6 294 774,57
1 037 923,70 ⁵	2 406 786,34	1 549 080,59 ⁵	1 974 025,91	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1 398 908 73 ⁵ 247 669,27 ⁵	4 279 620,77 163 169,28	4 306 585,15 253 294,09 ⁵	2 941 791,75 343 089,87	2 374 421,96 252 512,94 ⁵	5 606 417,73 34 478,18 ⁵	15 488 140,35 49 564,07 ⁵	21 276 524,32 ⁵ 70 178,72	16 736 411,74 ⁵	15 380 350,62 415 497,96 ⁵	12 392 961,04 103 798,90 ⁵
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1 841 060,12	3 900 484,59 ⁵	5 321 966,41	7 001 904,75	11 167 430,67	9 890 082,70	16 513 181,42 ⁵	37 028 801,83 ⁵	73 684 609,59	113 841 432,90 ⁵	183 220 450,50
—	—	—	—	—	—	—	—	30 022,91	281 329,18 ⁵	1 684 519,61 ⁵
85 712,33 79 968,12 ⁵	12 772,48 ⁵ 28 778,19 ⁵	47 904,04 18 352,92 ⁵	7 960,38 ⁵ 33 587,67	2 760,28 29 120,—	9 979,88 ⁵ 154 013,91 ⁵	35 273 59 ⁵ 258 259,14 ⁵	1 445 019,21 546 415,48	66 152,89 ⁵ 426 705,31	413 620,08 27 372,11	326 118,44 ⁵ 35 003,49
24 500,— 41 001,78	— 5 959,20	—	36 248,91 ⁵	22 900,—	—	—	55 000,—	23 290,—	5 150,—	136 675,—
—	—	1 239 060,00 ⁵	9 171 152,36 ⁵	17 133 465,83	11 803 309,42 ⁵	3 372 450,93 ⁵	6 021 630,68 ⁵	1 549 449,09 ⁵	2 415 773,17 ⁵	1 061 732,45
—	—	47 237,45 ⁵	13 189,22	—	—	—	—	—	73 774,45	—
—	—	—	469 628,60 ⁵	3 947 611,56 ⁵	—	—	—	1 714 950,38 ⁵	1 533 619,58 ⁵	—
1 061 954,94 ⁵	4 111 771,26 ⁵	3 711 226,74	2 500 000,—	—	3 645 050,—	—	—	—	—	—
—	—	—	7 000 000,—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	1 157 751,62	2 046 406,42 ⁵	6 922 815,—	10 758 995,89	16 666 825,99 ⁵	25 550 000,—
—	—	—	—	151 926,36	239 683,31 ⁵	177 653,61 ⁵	168 539,16 ⁵	564 014,89 ⁵	553 701,65	206 551,42
—	—	—	—	1 044 407,97	1 164 691,93 ⁵	2 497 485,16	3 440 477,33 ⁵	4 195 974,45 ⁵	6 658 580,43 ⁵	8 025 378,—
—	—	—	—	17 823 425,—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	25 597,71 ⁵	—	121 535,55 ⁵	—	56 335,48 ⁵	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	120 000,—	—	45 000,—	—	400 000,—	900 000,—
—	—	—	—	—	—	—	1 335 071,19 ⁵	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	300 000,—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	35 000,—	—	175 000,—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	1 875 000,—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	60 000,—	291 000,—	320 000,—
—	—	—	—	—	—	—	—	1 000 000,—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	27 087,70 ⁵	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	7 620 000,—	7 620 000,—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	55 802,—	289 580,76
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 303 275,—	2 000 000,—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	150 000,—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3 400 000,—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 731 387,46 ⁵	4 000 000,—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 250 623,40 ⁵	22 103 000,—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	406 405,23 ⁵	1 119 312,83
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 600 000,—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3 000 000,—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 950 000,—
f 7 329 250,23 ⁵	f 16 664 923,03	f 19 381 672,76	f 32 582 854,61 ⁵	f 54 403 383,14	f 33 967 077,36 ⁵	f 40 681 390,09	f 80 136 010,43 ⁵	f 116 473 205,04 ⁵	f 188 078 499,32 ⁵	f 286 939 857,02 ⁵

(**) Deze voorschotten, welke aanvankelijk onder de crisisuitgaven werden gerangschikt, zijn nader onder de buitengewone uitgaven opgenomen aangezien de terugontvangst dier voorschotten, ingevolge het bepaalde in artikel 36, 1ste lid, der Leeningwet 1916, onder de buitengewone ontvangsten is geboekt.

Wordt op de cijfers van de jaren 1902—1906 toegepast het systeem van splitsing der uitgaven en ontvangsten in gewone en buitengewone, sinds 1907 aanvaard, dan moeten tot de *gewone uitgaven* gerekend worden van de uitgaven, voorkomende in bijlage B:

die voor de verlegging van den Maasmond ad	f 3 329 793,71 ⁵
die voor de spoorwegen gedeeltelijk, t. w. ten bedrage van	3 982 904,23
te zamen	f 7 312 697,94 ⁵
doch zouden daarentegen als <i>buitengewoon</i> zijn te rekenen die voor den aanleg van telefonen (tot en met 1906) ad	2 908 662,09 ⁵
blijft minder uitgaven <i>buitengewoon</i>	f 4 404 035,85

Van de *ontvangsten* zouden daarentegen méér *buitengewoon* te noemen zijn:

de koopprijzen van domeinen van 1902—1906 ad	f 1 500 000,—
een deel van de telefoonontvangsten, zijnde in elk jaar $\frac{1}{10}$ van het in de vorige tien jaren aan buitengewone telefoonuitgaven besteed; dit zoude voor de jaren 1902—1914 hebben gegeven eene som van	f 8 005 547,13 ⁵
in 1908—1914 is ter zake buitengewoon gebracht	3 702 066,89 ⁵
dus te weinig <i>buitengewoon</i> gebracht.	4 303 480,24
samen	f 5 803 480,24

Wanneer echter de buitengewone uitgaven over de jaren 1902—1906 worden beperkt, moeten ook de daarmee verband houdende ontvangsten niet meer als buitengewoon gebracht worden.

Dientengevolge kunnen de buitengewone ontvangsten 1902—1921 worden verminderd met 671 001,58

blijft mitsdien totaal meer aan *buitengewone ontvangsten*. 5 132 478,66

zoodat door aanpassing van het sinds 1907 gevolgde systeem op de jaren 1902—1906 de cijfers van den *gewonen* dienst over de jaren 1902—1921 ongunstiger worden. f 9 536 514,51

Bijlage C¹.

OVERZICHT van de uitgaven, in 1914 gedaan in verband met de oorlogscrisis.

Kosten van terugzending en uitkeeringen aan achtergebleven gezinnen van onder de wapenen geroepen militairen (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting)	f 80 000,—
Uitgaven, voortvloeiende uit de buitengewone internationale toestanden (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting)	59 279,12 ⁵
Kosten van onderhoud en verdere uitgaven van tengevolge van den oorlogstoestand uit het buitenland naar Nederland uitgewekenen en van tengevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden, in Nederland verblijvende, buitenlanders (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	3 362 067,46 ⁵
Crisisuitgaven voor de zeemacht (Hoofdstuk VI der Staatsbegrooting) (1) . . .	3 320 000,—
Rente van in verband met den oorlogstoestand uitgegeven schatkistbiljetten en schatkistpromessen (Hoofdstuk VII A der Staatsbegrooting)	400 000,—
Kosten van den aanmaak en de uitgifte van zilverbons in verband met den oorlogstoestand (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	61 228,09 ⁵
Bijdragen aan gemeenten en aan de werklozenkassen ter zake van uitkeeringen aan tegen werkloosheid verzekerde personen (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	1 000 000,—
Crisisuitgaven voor de landmacht (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting) (1) . .	74 772 499,—
Bijdragen aan het Koninklijk Nationaal Steuncomité (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	800 000,—
Een zoodanig deel van de bijdrage aan de geldmiddelen van de kolonie Suriname als gevolg is van den invloed van de crisis op de koloniale geldmiddelen. (Hoofdstuk XI der Staatsbegrooting)	250 000,—
	f 84 105 073,68 ⁵

(1) Deze cijfers stemmen niet overeen met die der feitelijke uitgaven voor het verzekeren der neutraliteit. Als bedrag der crisisuitgaven is hier vermeld, wat meer is uitgegeven dan vermoedelijk onder normale omstandigheden zou zijn uitgegeven. Onder dat bedrag zijn mitsdien mede begrepen de kosten van interneering, welke bij den vrede door de betrokken mogendheden moeten worden vergoed.

Bijlage C².

OVERZICHT van de uitgaven, in 1915 gedaan in verband met de oorlogscrisis.

Uitgaven, voortvloeiende uit de buitengewone, internationale toestanden, (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting)	f 222 351,29 ⁵
Kosten van onderhoud en verdere uitgaven van tengevolge van den oorlogstoestand uit het buitenland naar Nederland uitgewekenen en van tengevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden, in Nederland verblijvende, buitenlanders (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	9 248 236,08
Kosten van vervoer van goederen, verzonden door of aan steuncomités (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting).	132 075,65
Crisisuitgaven voor de zeemacht (Hoofdstuk VI der Staatsbegrooting) (1) . . .	4 144 201,09 ⁵
Kosten van aanmaak en uitgifte van zilverbons in verband met den oorlogstoestand (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting).	41 921,02
Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor kredieten aan kleine ondernemers en uit het verleen van steun aan die ondernemers (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	8 535,13
Crisisuitgaven voor de landmacht (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting) (1) . .	183 788 111,80 ⁵
Bijdragen aan gemeenten en aan de werklozenkassen ter zake van uitkeeringen aan tegen werkloosheid verzekerde personen (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting)	1 357 210,53
Subsidien, in verband met de buitengewone omstandigheden te verleen aan de Nationale Vereeniging tegen de werkloosheid ten behoeve van ontwikkeling van werklozen (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting)	22 588,41
Kosten van het tijdelijk Bureau voor de distributie van graan en meel (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting).	21 970,13
Kosten van de kunstmestcommissie (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	2 051,50
Kosten van de Oorlogszeeongevallenwet 1915 (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	2 409,53
Kosten, voortvloeiende uit de verkrijgbaarstelling van Regeeringswege van ongebuild tarwebrood, ongebuild tarwemeel en roggebrood tegen verminderde prijzen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	9 187 978,89 ⁵
Kosten van tijdelijke Rijksbureaux voor de regeling van den uitvoer (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting).	37 147,28 ⁵
Kosten van de Rijkscommissie van toezicht op het centraal-administratiekantoor voor de distributie van levensmiddelen en van de Rijkscommissiën van toezicht op de beschikbaarstelling en den uitvoer van levensmiddelen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	4 759,92
Een zoodanig deel van de bijdrage aan de geldmiddelen van de kolonie Suriname als gevolg is van den invloed van de crisis op de koloniale geldmiddelen (Hoofdstuk XI der Staatsbegrooting)	528 000,—
	f 208 749 548,27 ⁵
In mindering hiervan is te brengen	100 000,—
wegens hetgeen minder ten laste van hoofdstuk VII A is gekomen voor rente van vlottende schuld als gevolg van de tijdelijke beschikking ten behoeve van de <i>normale</i> begrooting van een deel der opbrengst van de crisisleening 1914.	
Blijft	f 208 649 548,27 ⁵

(1) Deze cijfers stemmen niet overeen met die der feitelijke uitgaven voor het verzekeren der neutraliteit. Als bedrag der crisisuitgaven is hier vermeld, wat meer is uitgegeven dan vermoedelijk onder normale omstandigheden zou zijn uitgegeven. Onder dat bedrag zijn mitsdien mede begrepen de kosten van interneering, welke bij den vrede door de betrokken mogendheden moeten worden vergoed.

Bijlage C³.

OVERZICHT van de uitgaven, in 1916 gedaan in verband met de oorlogscrisis.

Uitgaven, voortvloeiende uit de buitengewone internationale toestanden (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting)	f 130 910,13 ⁵
Kosten van onderhoud en verdere uitgaven van tengevolge van den oorlogstoestand uit het buitenland naar Nederland uitgewekenen en van tengevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden, in Nederland verblijvende, buitenlanders (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	5 853 143,14 ⁵
Kosten van vervoer van goederen, verzonden door of aan steuncomité's (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	142 379,40
Crisisuitgaven voor de zeemacht (Hoofdstuk VI der Staatsbegrooting) (1) . . .	5 183 711,99 ⁵
Rente van in verband met den oorlogstoestand uitgegeven schatkistbiljetten en schatkistpromessen (Hoofdstuk VII A der Staatsbegrooting)	400 000,—
Kosten van aanmaak en uitgifte van zilverbons in verband met den oorlogstoestand (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	48 708,85
Uitgaven voor militaire kommiezen (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . .	366 076,80
Premiën in zake het toezicht op den uitvoer (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	30 659,95
Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor kredieten aan kleine ondernemers en uit het verleen van steun aan die ondernemers (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	17 883,01 ⁵
Kosten der Staatscommissie, van advertentiën, enz. voor de heffing der Oorlogswinstbelasting (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	18 049,59
Crisisuitgaven voor de landmacht (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting) (1) . .	220 761 020,12 ⁵
Bijdragen aan gemeenten en aan de werklozenkassen ter zake van uitkeeringen aan tegen werkloosheid verzekerde personen (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting)	351 365,47 ⁵
Subsidien, in verband met de buitengewone omstandigheden te verleen aan de Nationale Vereeniging tegen de werkloosheid ten behoeve van ontwikkeling van werklozen (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting)	6 956,24 ⁵
Subsidie aan de Geldersch-Westfaalsche Stoomtramwegmaatschappij tot dekking van ten hoogste de helft van het tekort op de exploitatie gedurende de buitengewone tijdsomstandigheden (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting)	9 600,—
Kosten van het tijdelijk Bureau voor de distributie van graan en meel (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	83 843,52 ⁵
Kosten van melkvoorziening (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	92 354,00 ⁵
Kosten van de Oorlogszeeongevallenwet 1915 (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	26 453,23
Bijdrage aan het Koninklijk Nationaal Steuncomité (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	1 450 000,—
Kosten van beschikbaarstelling van levensmiddelen, met uitzondering van goedkoop brood (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	10 562 474,71
Kosten, voortvloeiende uit de verkrijgbaarstelling van Regeeringswege van ongebuild tarwebrood, ongebuild tarwemeel en roggebrood tegen verminderde prijzen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	9 040 626,81 ⁵
Kosten van tijdelijke Rijksbureaux en Rijkscommissiën in verband met den uitvoer, invoer en distributie (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	353 101,52
Een zoodanig deel van de bijdrage aan de geldmiddelen van de kolonie Suriname als gevolg is van den invloed van de crisis op de koloniale geldmiddelen (Hoofdstuk XI der Staatsbegrooting)	300 000,—
Kosten van den duurtebijslag, voor zoover deze niet zijn gebracht ten laste van de afzonderlijke begrotingen der Staatsbedrijven, en niet reeds zijn begrepen onder de crisisuitgaven op de Hoofdstukken VI en VIII	821 022,30 ⁵
	f 256 050 340,83 ⁵

(1) Deze cijfers stemmen niet overeen met die der feitelijke uitgaven voor het verzekeren der neutraliteit. Als bedrag der crisisuitgaven is hier vermeld, wat meer is uitgegeven dan vermoedelijk onder normale omstandigheden zou zijn uitgegeven. Onder dat bedrag zijn mitsdien mede begrepen de kosten van interneering, welke bij den vrede door de betrokken mogendheden moeten worden vergoed.

Bijlage C⁴.

OVERZICHT van de uitgaven, in 1917 gedaan in verband met de oorlogscrisis.

Uitgaven, voortvloeiende uit de buitengewone internationale toestanden (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting)	f 240 056,65
Kosten van interneering van krijgsgevangenen (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting)	24 284,77 ⁵
Kosten ter tegemoetkoming aan vereenigingen enz. voor verpleging van kinderen in de buitengewone omstandigheden (Hoofdstuk IV der Staatsbegrooting)	100 050,—
Kosten van onderhoud en verdere uitgaven van tengevolge van den oorlogstoestand uit het buitenland naar Nederland uitgewekenen en van tengevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden, in Nederland verblijvende buitenlanders (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	7 179 055,90
Kosten van vervoer van goederen, verzonden door of aan steuncomité's (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	1 033 442,27 ⁵
Crisisuitgaven voor de zeemacht (Hoofdstuk VI der Staatsbegrooting) (1)	8 967 517,87 ⁵
Rente van in verband met den oorlogstoestand uitgegeven schatkistbiljetten en schatkistpromessen (Hoofdstuk VII A der Staatsbegrooting)	2 000 000,—
Kosten van aanmaak en uitgifte van zilverbons in verband met den oorlogstoestand (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting).	79 940,43 ⁵
Kosten van personeel voor de administratie der directe belastingen enz., aangesteld als gevolg van de buitengewone omstandigheden (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	2 515 489,05 ⁵
Kosten van de benoeming van accountants voor de uitvoering van de oorlogswinstbelasting (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	27 754,63
Toelagen aan belastingkcommiezen in verband met de buitengewone omstandigheden (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	218 962,98
Belooning van den secretaris der commissie van advies in zake de uitvoering der wet op de oorlogswinstbelasting 1916 (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting).	2 400,—
Premiën in zake het toezicht op den uitvoer (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting).	94 283,31 ⁵
Huur en onderhoud van in verband met de buitengewone omstandigheden tijdelijk in dienst gestelde vaartuigen (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting).	84 338,45 ⁵
Traktement enz. van den Regeeringscommissaris bij de Nederlandsche Uitvoermaatschappij (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	1 000,—
Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor kredieten, aan kleine ondernemers en uit het verleen van steun aan die ondernemers (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	21 502,34
Crisisuitgaven voor de landmacht (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting) (1)	242 870 916,46
Subsidie aan de Geldersch-Westfaalsche Stoomtramwegmaatschappij (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting).	9 600,—
Kosten van het tijdelijk Bureau voor de distributie van graan en meel en van het uitvoercertificatenbureau (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	526 103,05
Kosten der verwerking van afvalproducten tot veevoeder (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	59 775,09
Kosten van de Oorlogszeeongevallenwet 1915 (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	74 370,20
Kosten van de uitvoering van de Distributiewet (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	103 979 380,18
Kosten van tijdelijke Rijksbureaux en Rijkscommissiën in verband met den uitvoer, invoer en distributie (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	1 071 369,39 ⁵
Bijdrage aan het Koninklijk Nationaal Steuncomité (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	5 500 000,—
Subsidiën, in verband met de buitengewone omstandigheden te verleen aan de Nationale Vereeniging tegen de werkloosheid ten behoeve van ontwikkeling van werkeloozen (afzonderlijk Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting).	4 335,42 ⁵
Kosten van de Huurcommissiewet (afzonderlijk Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	89 878,03
Kosten van den duurtebijslag, voor zoover deze niet zijn gebracht ten laste van de afzonderlijke begrotingen der Staatsbedrijven, en niet reeds zijn begrepen onder de crisisuitgaven op de hoofdstukken VI en VIII.	3 278 883,04 ⁵
	f 380 054 689,56

(1) Deze cijfers stemmen niet overeen met die der feitelijke uitgaven voor het verzekeren der neutraliteit. Als bedrag der crisisuitgaven is hier vermeld, wat meer is uitgegeven dan vermoedelijk onder normale omstandigheden zou zijn uitgegeven. Onder dat bedrag zijn mitsdien mede begrepen de kosten van interneering, welke bij den vrede door de betrokken mogendheden moeten worden vergoed.

Bijlage C⁵.

OVERZICHT van de uitgaven, in 1918 gedaan in verband met de oorlogscrisis.

Uitgaven, voortvloeiende uit de buitengewone internationale toestanden (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting)	f 425 750,57 ⁵
Kosten van interneering van krijgsgevangenen (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting)	5 183 731,66
Kosten, verband houdende met de oprichting van distributiegerechten en met de uitoefening van den dienst dezer gerechten (Hoofdstuk IV der Staatsbegrooting)	715,66 ⁵
Kosten van onderhoud en verdere uitgaven van tengevolge van den oorlogstoestand uit het buitenland naar Nederland uitgewekenen en van tengevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden, in Nederland verblijvende buitenlanders (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	15 203 211,16 ⁵
Kosten van vervoer van goederen verzonden door of aan steuncomité's (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting).	736 387,41 ⁵
Crisisuitgaven voor de zeemacht (Hoofdstuk VI der Staatsbegrooting) (1) . . .	18 780 715,91
Rente van in verband met den oorlogstoestand uitgegeven schatkistbiljetten en schatkistpromessen (Hoofdstuk VII A der Staatsbegrooting)	3 200 000,—
Kosten van aanmaak en uitgifte van zilverbons in verband met den oorlogstoestand (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	343 767,77
Kosten van personeel voor de administratie der directe belastingen, enz., aangesteld als gevolg van de buitengewone omstandigheden (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	5 552 063,71 ⁵
Kosten van de benoeming van accountants voor de uitvoering van de oorlogswinstbelasting (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	18 000,04
Belooning van den secretaris der commissie van advies in zake de uitvoering der wet op de oorlogswinstbelasting 1916 (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	2 400,—
Premiën in zake het toezicht op den uitvoer (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	120 880,19
Huur en onderhoud van in verband met de buitengewone omstandigheden tijdelijk in dienst gestelde vaartuigen (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting).	157 288,30
Huur, enz. van lokalen, tijdelijk benodigd voor het aftekenen van paspoorten (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	32 222,47
Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor kredieten aan kleine ondernemers en uit het verleen van steun aan die ondernemers (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	27 047,76
Uitkeering aan gemeenten uit de opbrengst der oorlogswinstbelasting (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	9 995 500,—
Traktement enz. van den Regeeringscommissaris bij de Nederlandsche Uitvoermaatschappij (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	7 500,—
Duurtebijslag op pensioenen en wachtgelden (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	1 194 976,27
Kosten van advertentiën voor de heffing der oorlogswinstbelasting (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	9 146,79
Crisisuitgaven voor de landmacht (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting) (1) . .	326 938 169,80 ⁵
Subsidie aan de Geldersch-Westfaalsche stoomtramwegmaatschappij (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting)	9 600,—
Rentelooze voorschotten aan tramwegen in verband met crisisuitgaven (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting)	1 961 859,00 ⁵
Kosten van crisisafdeelingen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	1 150 901,15 ⁵
Kosten van de Oorlogszeengevallenwet 1915 (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	110 170,69 ⁵
Kosten van de beschikbaarstelling van levensmiddelen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	175 474 034,89

(1) Deze cijfers stemmen niet overeen met die der feitelijke uitgaven voor het verzekeren der neutraliteit. Als bedrag der crisisuitgaven is hier vermeld, wat meer is uitgegeven dan vermoedelijk onder normale omstandigheden zou zijn uitgegeven. Onder dat bedrag zijn mitsdien mede begrepen de kosten van interneering, welke bij den vrede door de betrokken Mogendheden moeten worden vergoed.

Kosten van de beschikbaarstelling van brandstoffen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	f 22 530 577,49 ⁵
Kosten van de beschikbaarstelling van andere artikelen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	2 108 466,54 ⁵
Algemeene kosten in verband met de levensmiddelenvoorziening (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	539 409,50 ⁵
Kosten van crisisbureaux en Rijkscommissiën in verband met den uitvoer, invoer en distributie (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	3 254 686,65
Bijdrage aan het Koninklijk Nationaal Steuncomité (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	32 000 000,—
Kosten van de Regeeringscommissarissen bij de Nederlandsche Uitvoermaatschappij (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	8 731,86
Kosten van de commissie van advies in zake de geneesmiddelenvoorziening (afzonderlijk Hoofdstuk der Staatsbegrooting X ^A)	2 552,85 ⁵
Kosten in verband met de voorziening in den woningnood (afzonderlijk Hoofdstuk der Staatsbegrooting X ^A)	6 026,66
Kosten van de Huurcommissiewet (afzonderlijk Hoofdstuk der Staatsbegrooting X ^A)	294 499,11
Een zoodanig deel van de bijdrage aan de geldmiddelen van de kolonie Suriname als gevolg is van den invloed van de crisis op de koloniale geldmiddelen (Hoofdstuk XI der Staatsbegrooting)	155 870,—
Kosten van den duurtebijslag, voor zoover deze niet zijn gebracht ten laste van de afzonderlijke begrotingen der Staatsbedrijven, en niet reeds zijn begrepen onder de crisisuitgaven op de hoofdstukken VI en VIII	9 894 205,38
	f 637 431 127,30 ⁵

Bijlage C⁶.

OVERZICHT van de uitgaven, in 1919 gedaan in verband met de oorlogscrisis.
(Voorloopig).

Kosten voortvloeiende uit de aanwijzing van boekhoudkundigen ingevolge artikel 1 der wet van 23 Mei 1917 (<i>Staatsblad</i> n°. 442) (Hoofdstuk II der Staatsbegrooting).	f	23 572,99 ⁵
Uitgaven, voortvloeiende uit de buitengewone internationale toestanden (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting)		868 597,89
Kosten, verband houdende met de oprichting van distributierechten en met de uitoefening van den dienst dezer gerechten (Hoofdstuk IV der Staatsbegrooting)		5 283,97 ⁵
Kosten van de crisis-enquêtecommissie (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting) . .		34 603,83 ⁵
Kosten van onderhoud en verdere uitgaven van ten gevolge van den oorlogstoestand uit het buitenland naar Nederland uitgewekenen en van ten gevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden, in Nederland verblijvende buitenlanders (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)		8 552 773,72 ⁵
Kosten van vervoer van goederen, verzonden door of aan steuncomité's (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting).		64 030,98
Subsidien aan de gemeentebesturen in de kosten der armenzorg in verband met de opheffing van het Koninklijk Nationaal Steuncomité 1914 (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)		8 143,60
Crisisuitgaven voor de zeemacht (Hoofdstuk VI der Staatsbegrooting) (1) . .		5 904 544,84 ⁵
Rente van in verband met den oorlogstoestand uitgegeven schatkistbiljetten en schatkistpromessen (Hoofdstuk VIIA der Staatsbegrooting).		6 000 000,—
Kosten van aanmaak en uitgifte van zilverbons in verband met den oorlogstoestand (Hoofdstuk VIIB der Staatsbegrooting).		40 151,88
Kosten van personeel voor de administratie der directe belastingen, enz. aangesteld als gevolg van de buitengewone omstandigheden (Hoofdstuk VIIB der Staatsbegrooting)		7 919 986,86
Kosten van de benoeming van accountants voor de uitvoering van de oorlogswinstbelasting (Hoofdstuk VIIB der Staatsbegrooting).		12 204,90
Belooning van den secretaris der commissie van advies in zake de uitvoering der wet op de oorlogswinstbelasting 1916 (Hoofdstuk VIIB der Staatsbegrooting)		2 400,—
Premiën in zake het toezicht op den uitvoer (Hoofdstuk VIIB der Staatsbegrooting)		80 133,01
Huur en onderhoud van in verband met de buitengewone omstandigheden tijdelijk in dienst gestelde vaartuigen (Hoofdstuk VIIB der Staatsbegrooting)		139 552,90
Huur enz. van lokalen, tijdelijk benooidigd voor het afteekenen van paspoorten (Hoofdstuk VIIB der Staatsbegrooting)		34 661,55 ⁵
Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor kredieten aan kleine ondernemers en uit het verleen van steun aan die ondernemers (Hoofdstuk VIIB der Staatsbegrooting)		49 083,31 ⁵
Traktement, enz. van den Regeringscommissaris bij de Nederlandsche uitvoermaatschappij (Hoofdstuk VIIB der Staatsbegrooting)		2 038,88
Duurtebijslag op pensioenen en wachtgeld (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)		2 548 435,77 ⁵
Bijslag voor het jaar 1919 op traktementen van predikanten, Roomsche-Katholieke geestelijken en opperrabijnen (Hoofdstuk VIIB der Staatsbegrooting)		323 208,79
Crisisuitgaven voor de landmacht (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting) (1) . .		120 212 451,10 ⁵
Rentelooze voorschotten en subsidien aan tramwegen in verband met de buitengewone omstandigheden (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting)		2 557 022,76 ⁵
Subsidie aan de Geldersch-Westfaalsche stoomtramwegmaatschappij (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting)		8 057,16
Kosten van crisisafdelingen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)		1 075 630,26 ⁵
Uitvoering van de Nood-Boschwet (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)		13 019,43

(1) Deze cijfers stemmen niet overeen met die der feitelijke uitgaven voor het verzekeren der neutraliteit. Als bedrag der crisisuitgaven is hier vermeld, wat meer is uitgegeven dan vermoedelijk onder normale omstandigheden zou zijn uitgegeven. Onder dat bedrag zijn mitsdien mede begrepen de kosten van interneering, welke bij den vrede door de betrokken Mogendheden moeten worden vergoed.

Kosten van de beschikbaarstelling van levensmiddelen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	f 10 899 187,86(1)
Kosten en subsidiën in verband met de distributiewet en levensmiddelenvoorziening (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	721 564,93
Kosten van de beschikbaarstelling van schoenen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	2 145 475,68
Kosten van crisisbureaux (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	2 085 541,56
Bijdrage aan het Koninklijk Nationaal Steuncomité (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	37 400 000,—
Traktementen enz. van de Regeeringscommissarissen bij de Nederlandsche uitvoermaatschappij (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	4 485,34
Vergoeding aan scheepvaartmaatschappijen wegens gevorderde schepen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	369 261,43 ⁵
Nadeelig saldo, voortvloeiende uit de bereiding en den verkoop van Regeeringswege van veevoeder uit afvalstoffen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	6 284 590,95
Kosten in 1917, 1918 en 1919 gemaakt ten behoeve van een proefinstallatie tot verwerking van afvalproducten tot veevoeder (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	821 776,00 ⁵
Kosten in verband met de vervaardiging van soeptabletten, bouillon- en jusblokjes (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	2 274 460,—
Kosten van de commissie van advies over de geneesmiddelenvoorziening (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	520,64
Kosten in verband met de voorziening in den woningnood (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	3 136 392,46
Steun aan gemeenten ter bevordering van de particuliere bouwnijverheid (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	1 498 749,35
Personeel voor het toezicht op de voorziening in den woningnood (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	1 750,—
Reis-, verblijf- en bureelkosten van voornoemd personeel (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	5 754,35
Kosten van de Huurcommissiewet (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	320 251,17
Subsidiën en rentelooze voorschotten ten behoeve van werklozenkassen uit anderen hoofde dan volgens het „Werkloosheidsbesluit 1917” (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	494 115,—
Uitgaven krachtens de Werkloosheidsverzekeringsnoodwet 1919 (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	473 593,76
Uitgaven wegens wachtgeldregelingen (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	1 219,25
Uitgaven ten aanzien van werklozenkassen in verband met de overneming van de verplichtingen van het Koninklijk Nationaal Steuncomité (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	325 019,96 ⁵
Uitgaven wegens steun aan vereenigingen van werklieden of bedienden in verband met de werklozenverzekering (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	266 040,87
Subsidiën aan gemeenten in de kosten van werklozenzorg, in verband met de opheffing van het Koninklijk Nationaal Steuncomité (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	42 684,22 ⁵
Voorschotten en toelagen om werkzoekenden in staat te stellen arbeid buiten hun woonplaats te aanvaarden (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	2 988,68
Bijdragen aan gemeentebesturen wegens uitgaven aan bijslag op de loonen van in Nederland wonende en in het buitenland werkende arbeiders (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	153 250,33
Garanties voor kredieten ten behoeve van de verruiming van werkgelegenheid (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	8 975,27
Overneming van de verplichtingen van het Koninklijk Nationaal Steuncomité, ten aanzien van werkverschaffing (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	199 607,66
Ontwikkeling van werklozen (Hoofdstuk X ^A der Staatsbegrooting)	5 863,35
Duurtebijslag op gagementen en onderstanden (Hoofdstuk XI der Staatsbegrooting)	34 835,47
Kosten van den duurtebijslag, voor zoover deze niet zijn gebracht ten laste van de afzonderlijke begrootingen der Staatsbedrijven en niet reeds zijn begrepen onder de crisisuitgaven op de Hoofdstukken VI en VIII	13 513 800,97 ⁵
Kosten van de uitkeering voor eens wegens den langen duur der buitengewone tijdsomstandigheden, voor zoover deze kosten niet zijn gebracht ten laste van de afzonderlijke begrootingen der Staatsbedrijven en niet reeds zijn begrepen onder de crisisuitgaven op de Hoofdstukken VI en VIII	10 654 658,60
	f 250 626 005,57

(1) Ten vorigen jare werd voor deze kosten een bedrag genoemd, groot f 146 192 619,76⁵. Voor het verschil moge verwezen worden naar het ingediend ontwerp van wet tot regularisatie van de kosten der levensmiddelenvoorziening (Zitting 1922—1923, n^o. 238).

Bijlage C'.

OVERZICHT van de uitgaven in 1920 gedaan in verband met de oorlogscrisis.
(Voorloopig.)

Kosten voortvloeiende uit de aanwijzing van boekhoudkundigen ingevolge artikel 1 der wet van 23 Mei 1917 (<i>Staatsblad</i> n°. 442 (Hoofdstuk II der Staatsbegrooting)	f 48 790,23 ⁵
Uitgaven voortvloeiende uit de buitengewone internationale toestanden (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting)	606 713,01
Kosten verband houdende met de oprichting van distributiegerechten en met de uitoefening van den dienst dezer gerechten (Hoofdstuk IV der Staatsbegrooting)	2 830,75 ⁵
Kosten van de crisisenquête-commissie (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	15 173,—
Kosten van onderhoud en verdere uitgaven van ten gevolge van den oorlogstoestand uit het buitenland naar Nederland uitgewekenen en van tengevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden, in Nederland verblijvende buitenlanders (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	1 652 018,—
Subsiën aan gemeentebesturen in de kosten der armenzorg in verband met de opheffing van het Koninklijk Nationaal Steuncomité 1914 (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	335 495,—
Verjaarde vorderingen van eenige gemeenten wegens kosten van verzorging van Belgische vluchtelingen (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	30 435,—
Kosten van aanmaak en uitgifte van zilverbons in verband met den oorlogstoestand (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting).	601 405,88 ⁵
Kosten van personeel voor de administratie der directe belastingen enz. aange- steld als gevolg van de buitengewone omstandigheden (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	4 403 601,51
Kosten van de benoeming van accountants voor de uitvoering van de oorlogs- winstbelasting (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	8 996,25
Belooning van den secretaris der commissie van advies inzake de uitvoering van de wet op de oorlogswinstbelasting (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	1 650,—
Premiën inzake toezicht op den uitvoer (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	6 091,92
Huur en onderhoud van in verband met de buitengewone omstandigheden in dienst gestelde vaartuigen (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	70 089,64 ⁵
Huur enz. van lokalen, tijdelijk benoodigd voor het aftekenen van paspoorten (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	10 095,32 ⁵
Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor kredieten aan kleine ondernemers en uit het verleen van steun aan die ondernemers (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	49 078,20 ⁵
Uitkeering aan gemeenten uit de opbrengst der oorlogswinstbelasting (Hoofd- stuk VII B der Staatsbegrooting)	54 119 166,—
Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor kredieten aan boomkweekers en tuinders (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting).	6 962,82
Traktement enz. van den Regeeringscommissaris bij de Nederlandsche Uitvoer Maatschappij (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	833,34
Uitgaven, verband houdende met den toestand van mobilisatie (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting).	2 949 558,—
Aanschaffing van militair schoeisel ter gedeeltelijke vervanging van een aantal schoenen, hetwelk in den crisistijd aan de burgerbevolking is afgestaan (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting)	896 045,—
Aanvaarding van reeds bestelde Fokkervliegtuigen (Hoofdstuk VIII der Staats- begrooting)	592 000,—
Aanvaarding van motoren uit Zweden (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting).	368 245,—
Schadeloosstelling aan de fabriek Trompenburg (Hoofdstuk VIII der Staatsbe- grooting)	1 790 000,—
Aanschaffing van materieel voor het Roode Kruis (Hoofdstuk VIII der Staats- begrooting)	65 200,—
Schadeloosstelling aan de „Grossierderij” te Gouda (Hoofdstuk VIII der Staats begrooting)	149 712,49 ⁵
Renteloze voorschotten en subsiën ten behoeve van de instandhouding en exploitatie van spoorwegen met beperkte snelheid, in verband met de buiten- gewone tijdsomstandigheden (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting)	3 367 318,57
Kosten van tijdelijke crisis-afdeelingen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	812 526,11 ⁵

Kosten voortvloeiende uit de uitvoering der Nood-Boschwet (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	f 13 889,72
Kosten voortvloeiende uit de beschikbaarstelling tegen verminderde prijzen van regeeringsmeel, rogge, aardappelen, normaal-margarine, rijst (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	(1) 1 663,39 ⁵
Kosten en subsidiën ter uitvoering van de Distributiewet 1916 en van de levensmiddelenvoorziening in het algemeen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	2 763 288,15 ⁵
Kosten van tijdelijke Rijksbureaux en Rijkscommissies (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	793 919,64 ⁵
Kindertoelagen aan crisispersoneel (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	21 318,68
Bijdrage aan het Koninklijk Nationaal Steuncomité (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	7 500 000,—
Kosten van de Regeeringscommissarissen voor het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel bij de N. V. Nederlandsche Uitvoer Maatschappij, (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	1 204,64
Kosten van in 1918, 1919 en 1920 betaalde premiën ingevolge de Scheurwet 1918 (<i>Staatsblad</i> n°. 503) Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	8 238 089,89 ⁵
Schadeloosstellingen ingevolge de Scheurwet 1918 (<i>Staatsblad</i> n°. 503) Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	6 860 750,04 ⁵
Kosten, voortvloeiende uit de beschikbaarstelling tegen verminderde prijzen van schoenen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	22 786,23
Kosten van toezicht op de voorziening in den woningnood (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	750,—
Reiskosten enz. voor evengenoemd toezicht (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	5 057,79 ⁵
Kosten van de Huurcommissiewet (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	474 835,20 ⁵
Bijdragen en rentelooze voorschotten ten behoeve van werkloozenkassen uit anderen hoofde dan volgens het „Werkloosheidsbesluit 1917” (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	3 407 744,08 ⁵
Uitgaven krachtens de „Werkloosheidsverzekeringsnoodwet 1919” (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	2 171 354,55
Subsidie voor de verzorging van in Duitschland verblijvende Nederlanders (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	100 000,—
Uitgaven in verband met de overneming door het Rijk van de verplichtingen van het Koninklijk Nationaal Steuncomité 1914 ten aanzien van werkloozenkassen of hare leden (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	1 637 914,47 ⁵
Uitgaven wegens steun aan vereenigingen ter verkrijging van subsidie, bedoeld in artikel 2 van het „Werkloosheidsbesluit 1917” (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	1 853 156,56 ⁵
Uitgaven wegens subsidiën aan gemeentebesturen in de kosten van werkloozenzorg in verband met de opheffing van het Koninklijk Nationaal Steuncomité 1914 (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	9 435,70
Bijdrage aan gemeentebesturen wegens uitgaven aan bijslag op de loonen van in Nederland wonende en in het buitenland werkende arbeiders (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	941 852,29 ⁵
Voorschotten en toelagen om werkzoekenden in staat te stellen hun aangeboden arbeid buiten hun woonplaats te aanvaarden (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	20 398,44 ⁵
Bijdragen en voorschotten aan provincien, gemeenten, waterschappen en bijzondere personen of instellingen in de door hen te maken kosten voor verruiming van werkgelegenheid (Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting)	1 657 630,52 ⁵
	f 111 457 071,12 ⁵

(1) Ten vorigen jare werd voor deze kosten een bedrag genoemd, groot f 24 800 000. Voor het verschil moge verwezen worden naar het ingediende ontwerp van wet tot regularisatie van de kosten der levensmiddelenvoorziening (Zitting 1922—1923, n°. 238).

Bijlage C^s.OVERZICHT van de uitgaven, in 1921 gedaan in verband met de oorlogscrisis.
(Voorloopig).

Kosten van distributiegerechten (Hoofdstuk IV der Staatsbegrooting).	f 2 323,76 ⁵
Kosten van onderhoud en verdere uitgaven van tengevolge van den oorlogstoestand uit het buitenland naar Nederland uitgewekenen en van tengevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden, in Nederland verblijvende buitenlanders (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting)	607 900,—
Subsidiën aan de gemeentebesturen in de kosten van de armenzorg in verband met de opheffing van het Koninklijk Nationaal Steuncomité 1914 Hoofdstuk V der Staatsbegrooting).	1 814 094,—
Uitkeeringen aan degenen, die in aanmerking komen voor steun als slachtoffers van de mobilisatie (Hoofdstuk VI der Staatsbegrooting).	14 500,—
Kosten voor belooning van tijdelijke hulpkommiezen op daggeld voor de grensbewaking (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	2 203 657,05
Uitgaven voortvloeiende uit garanties voor kredieten aan kleine ondernemers en uit het verleen van steun aan die ondernemers (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	31 498,89
Uitgaven voortvloeiende uit garanties voor credieten aan boomkweekers en tuinders (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	51 515,50
Uitkeering aan gemeenten uit de opbrengst der Oorlogswinstbelasting (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting).	46 258 257,—
Uitkeering aan gemeenten krachtens de artikelen 1 tot en met 6 der wet van den 12den November 1921 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 1173) Nooduitkeering) Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting).	10 258 544,57 ⁵
Traktement, enz. van den Regeeringscommissaris bij de Nederlandsche Uitvoermaatschappij (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)	1 000,—
Schadevergoedingen voor door de burgemeesters betaalde vergoedingen wegens kostwinnerschap, waarvan de toekenning als zijnde in strijd met de ter zake geldende voorschriften, niet kon worden goedgekeurd (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting)	185 966,—
Vergoeding aan de Artillerie-Inrichtingen van een gedeelte der bouwkosten van de gebouwen, die tijdens den mobilisatietoestand, ten behoeve van de verhooging van het productievermogen, op de terreinen van dat Staatsbedrijf zijn opgericht, zoomede vergoeding van enkele met die oprichting verband houdende kosten (Hoofdstuk VI I der Staatsbegrooting)	573 296,—
Uitgaven, verband houdende met den toestand van mobilisatie (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting)	552 494,—
Kosten wegens het instellen van een onderzoek in zake het verleen van ondersteuning aan gewezen militairen, die tijdens den mobilisatietoestand, zonder aanspraak op pensioen wegens ziekte of gebreken, niet tengevolge van eigen schuld ontstaan, werden afgekeurd, en gehuwd zijnde, bij overlijden aan hunne weduwen (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting)	8 703,—
Kosten voor het Departement van Oorlog, voortvloeiende uit de uitvoering der Distributiewet 1916 (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting).	1 168,—
Kosten, vallende op het verstrekken van inlichtingen aan of ten behoeve van hier te lande geïnterneerd geweest zijnde militairen (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting)	216,—
Uitkeeringen aan degenen, die in aanmerking komen voor steun als slachtoffers van de mobilisatie (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting)	757 284,—
Kosten van tijdelijke crisisafdeelingen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting). . .	356 495,92 ⁵
Kosten voortvloeiende uit de uitvoering der Noodboschwet (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)	13 351,52 ⁵
Dekking nadeelige saldi crisisinstellingen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting).	4 256 047,25

Kosten welke van Rijkswegen worden gemaakt voor de regeling van en het toezicht op de binnenschipperij (Hoofdstuk X der Staatsbegroting)	f 208 347,00 ⁵
Kosten welke van Rijkswegen worden gemaakt, en subsidiën, welke worden toegekend, ter uitvoering van maatregelen, genomen in verband met de distributiewet 1916 en met de levensmiddelenvoorziening in het algemeen voor zoover die kosten of subsidiën niet uit eenig ander artikel der begroting moeten worden bestreden (Hoofdstuk X der Staatsbegroting)	126 587,75 ⁵
Kosten van tijdelijke Rijksbureaux en Rijkscommissies, ressorteerende onder het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel voor het regelen, in verband met de tijdsomstandigheden, van den uitvoer, den invoer en de distributie van levensmiddelen en landbouw- en nijverheidsproducten (Hoofdstuk X der Staatsbegroting).	225 088,84 ⁵
Kosten van de Regeeringscommissarissen voor zoover deze voor het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel zitting hebben in den raad van commissarissen, als bedoeld in artikel 10 van de Statuten van de Nederlandsche Uitvoermaatschappij (Hoofdstuk X der Staatsbegroting).	442,52
Kindertoelagen van het Crisispersoneel (Hoofdstuk X der Staatsbegroting) . .	7 750,47
Kosten van de Huurcommissiewet (Hoofdstuk XA der Staatsbegroting) . . .	200 000,—
Bijdragen en rentelooze voorschotten ten behoeve van werklozenkassen uit anderen hoofde, dan volgens het „Werkloosheidsbesluit 1917” (Hoofdstuk XA der Staatsbegroting).	7 054 000,—
Uitgaven wegens wachtgeldregelingen (Hoofdstuk XA der Staatsbegroting) . .	466 000,—
Kosten van den Markenbijslag (Hoofdstuk XA der Staatsbegroting).	550 000,—
Bijdragen en voorschotten aan provinciën, gemeenten, waterschappen en bijzondere personen of instellingen in de door hen te maken kosten voor verruiming van werkgelegenheid (Hoofdstuk XA der Staatsbegroting)	2 000 000,—
	f 78 786 529,07 ⁵

STAT

van de opbrengst van 's Rijks middelen over de
dienstjaren 1912 tot en met 1921.

BENAMING DER MIDDELEN.	Dienst 1912.	Dienst 1913.	Dienst 1914.	Dienst 1915.	Dienst 1916.
<i>Belastingen in verband met de buitengewone omstandigheden.</i>					
Oorlogswinstbelasting	—	—	—	—	f 40 640,—
Verdedigingsbelasting Ia.	—	—	—	—	2 574 553,59
Verdedigingsbelasting Ib.	—	—	—	—	13 673 739,99
Verdedigingsbelasting II	—	—	—	—	16 806 218,84
	—	—	—	—	f 33 095 152,42
<i>Overige belastingen.</i>					
Grondbelasting.	f 15 128 000,35	f 15 391 434,08 ⁵	f 15 690 393,27	f 15 966 993,89	f 16 147 876,88
Personeele belasting.	12 343 929,85 ⁵	12 899 036,89 ⁵	13 431 735,93	13 479 976,48	13 472 887,68
Belasting op bedrijfs- en andere inkomsten .	b) 12 311 022,73 ⁵	b) 13 729 411,51	b) 15 481 303,08 ⁵	b) 4 001 430,86 ⁵	—
Inkomstenbelasting	—	—	—	c) 22 461 078,35	44 540 633,54
Dividend- en tantiëmebelasting.	—	—	—	—	—
Vermogensbelasting.	b) 10 796 983,41	b) 11 015 504,86 ⁵	b) 11 929 427,86	b) 6 538 657,62 ⁵	b) 3 773 050,88 ⁵
Accijns op suiker.	25 328 891,54 ⁵	26 944 778,72	27 085 608,98 ⁵	d) 24 454 243,21 ⁵	27 703 192,89
Uitkeering uit het leeningsfonds 1914 wegens aandeel in de opbrengst der opcenten op den accijns op suiker	—	—	—	1 000 000,—	1 000 000,—
Accijns op wijn	1 560 351,57 ⁵	1 559 020,72	1 402 412,55	1 441 038,18	1 499 360,77
„ „ binnenlandsch en buitenlandsch gedistilleerd	e) 25 200 000,—	e) 25 200 000,—	e) 25 200 000,—	f) 25 844 173,29	f) 27 727 447,96
„ „ zout	1 758 186,07	1 859 754,17	1 900 630,44	2 183 985,45	2 211 038,99
„ „ bieren en azijnen (*)	1 458 663,55	1 609 572,78	1 531 196,17	1 588 308,68	1 653 773,87
„ „ geslacht	5 556 427,38	5 865 803,68 ⁵	6 028 455,61	8 494 792,47	9 498 081,43 ⁵
Belasting op speelkaarten	—	—	—	—	—
Zegelrechten (**).	5 912 524,07	6 692 825,84 ⁵	5 729 751,48	6 211 964,97	8 772 085,75
Registratierechten (**).	7 966 249,13	8 009 744,66	6 106 980,24 ⁵	6 073 673,05	10 952 992,96
Hypotheekrechten (**).	327 434,04	846 936,77 ⁵	704 113,68 ⁵	584 858,05 ⁵	1 135 542,54
Rechten van successie en van overgang bij overlijden (**).	15 247 141,95 ⁵	16 755 332,42 ⁵	17 621 193,31	17 942 347,46 ⁵	19 874 048,45 ⁵
Rechten op den invoer.	15 783 665,60 ⁵	17 022 177,03	14 455 956,87	15 156 346,26 ⁵	16 663 055,32
Formaatzegel (hoofdsom en opcenten) . . .	29 299,95	30 769,87 ⁵	25 085,02 ⁵	23 832,45	24 438,60
Waarborg der gouden en zilveren werken. .	510 436,66	508 906,61	355 119,84 ⁵	475 977,61	639 934,81
Statistiekrecht.	—	—	—	—	—
	f 157 719 207,88	f 165 941 010,65	f 164 679 364,36	f 173 923 678,36	f 207 289 443,33 ⁵
Domeinen	1 539 333,34 ⁵	1 791 726,32 ⁵	1 730 811,17 ⁵	2 536 484,74 ⁵	2 786 579,98 ⁵
Opbrengst der posten	17 368 096,78 ⁵	18 713 148,89 ⁵	17 458 680,63	b) —	b) —
Opbrengst der Rijkstelegrafen en telefonen	4 942 183,34 ⁵	5 498 581,10 ⁵	7 099 664,31 ⁵	b) —	b) —
Opbrengst der Staatsloterij	652 127,12	653 966,68	640 378,52	667 123,33	653 813,11 ⁵
Opbrengst der uitgegeven akten voor de jacht en visscherij, van consenten voor de kust- visscherij en van vergunningen, bedoeld in de Vogelwet van 1912 (***)	174 566,50	179 083,25	169 317,50	166 669,50	195 640,75
Loodsgelden.	3 610 660,99 ⁵	3 723 743,73	2 595 561,39	1 163 172,43 ⁵	866 146,—
Recht op de mijnen.	13 165,38	37 338,58	57 428,32	49 442,06	93 995,04
Algemeen totaal	f 186 019 341,35	f 196 538 599,21 ⁵	f 194 431 206,21	n) f 178 506 570,43	n) f 211 885 618,22 ⁵

(*) De accijns op azijnen is met ingang van 1 Maart 1917 afgeschaft.

(**) Onder het bedrag der rechten is dat der opcenten begrepen behalve die, welke te beginnen met 1915, worden geheven ten behoeve van het Leeningfonds 1914.

Dienst 1917.	Dienst 1918.	Dienst 1919. (Voorloopig.)	Dienst 1920. (Voorloopig.)	Dienst 1921. (Voorloopig.)	TOELICHTINGEN.
f 161 336 987,38 ⁵ 4 154 320,99 ⁵ 21 699 699,60 ⁵ 30 106 432,43	f 157 727 966,71 5 066 539,75 22 563 849,48 ⁵ 33 309 263,90	f 162 390 091,05 ⁵ a) 4 248 948,44 ⁵ a) 16 676 419,08 a) 29 573 253,38	f 166 165 110,99 a) 1 182 155,53 ⁵ a) 4 439 549,89 a) 7 033 334,65	f 74 847 314,54 ⁵ a) — a) — a) —	a) Het tarief der verdedigingsbelastingen is verlaagd bij de wet van 11 April 1919 (<i>Staatsblad</i>) n°. 171). De opbrengst dier belastingen wordt, te rekenen van 1 Mei 1920, aan het Leeningsfonds 1914 ten goede geschreven ingevolge de wet van 5 Juli 1920, (<i>Staatsblad</i> n°. 342). b) Met inbegrip van de opcenten, behalve voor het Leeningfonds 1914. Het tarief van de vermogensbelasting is met 1 Mei 1915 belangrijk verlaagd in verband met de in werking treding op dien datum van de wet op de Inkomstenbelasting. Dit tarief is, evenals dat van de inkomstenbelasting, verhoogd bij de wetten van 11 April 1919 (<i>Staatsblad</i> nos. 169 en 170). c) $\frac{2}{3}$ van de opbrengst over het belastingjaar 1915/1916. d) De accijns op de suiker is bij artikel 39 der Leeningwet 1914 verlaagd. e) Maximum toevoeging aan de Middelen volgens de wet van 4 December 1909 (<i>Staatsblad</i> n°. 375). f) De opbrengst wordt volgens artikel 40 der Leeningwet 1914 vanaf 1915 weder voor het geheel onder de Middelen opgenomen. Bij de wetten van 3 April 1919 (<i>Staatsblad</i> n°. 141) en 31 December 1920 (<i>Staatsblad</i> n°. 928) is de accijns verhoogd. g) Bij de wet van 20 Januari 1917 (<i>Staatsblad</i> n°. 190) is, met ingang van 1 Maart 1917, de accijns op bier verhoogd en de accijns op azijnen afgeschaft. h) De heffing van het recht van zegel is, met ingang van 1 Juni 1917, opnieuw geregeld bij de wet van 22 Maart 1917 (<i>Staatsblad</i> n°. 244), gewijzigd bij de wet van 23 Mei 1917 (<i>Staatsblad</i> n°. 437). Bij de wet van 27 Juni 1919 (<i>Staatsblad</i> n°. 432) zijn eenige rechten verhoogd. i) De heffing van rechten van registratie is, met ingang van 1 Juni 1918, opnieuw geregeld bij de wet van 22 Maart 1917 (<i>Staatsblad</i> n°. 243). j) De hypotheekrechten worden ten gevolge van de inwerkingtreding der Registratiewet 1917, vanaf 1 Juni 1917 niet meer geheven. k) De wet van 22 Mei 1911 (<i>Staatsblad</i> n°. 132) tot nadere regeling der heffing van de rechten van successie en van overgang bij overlijden is op 1 Juni 1911 in werking getreden. De Successiewet is nader gewijzigd bij de wet van 20 Januari 1917 (<i>Staatsblad</i> n°. 189), in werking getreden met 23 Januari 1917 en bij de wet van 10 Juni 1921 (<i>Staatsblad</i> n°. 779), in werking getreden met 18 Juni 1921. l) Vermits de diensten der Posterijen, Rijks-telegrafen en Telefonen onder de Staatsbedrijven zijn opgenomen, wordt de eventuele winst onder de ontvangsten van het Departement van Waterstaat opgenomen. m) Zie voor de met 1 April 1920 in werking getreden nieuwe regeling van het mijnrecht, de wet van 26 Maart 1920 (<i>Staatsblad</i> n°. 157). n) Bij vergelijking met vorige jaren dient in acht te worden genomen, dat in dit bedrag niet begrepen zijn de opbrengst der Posterijen en die der Rijkstelegrafen en telefonen (zie hierboven noot l).
f 217 297 440,41 ⁵	f 218 667 619,84 ⁵	f 212 888 711,96	f 178 820 151,06 ⁵	f 74 847 314,54 ⁵	
f 16 343 789,26 ⁵ 14 209 939,48 ⁵ — 60 594 898,25 ⁵ — b) 4 568 324,18 ⁵ 31 356 571,35 416 666,67 1 638 919,18	f 16 591 813,— 14 440 822,35 — 53 791 998,76 — b) 5 052 305,45 39 102 942,32 — 1 602 154,12	f 16 790 751,02 16 716 791,21 — 72 311 452,69 11 605 694,23 b) 9 969 653,19 36 426 061,06 — 1 153 430,85	f 17 018 763,95 19 215 048,74 ⁵ — 110 102 607,52 ⁵ 25 596 520,68 13 097 914,58 36 482 083,49 — 1 690 029,01	f 17 365 305,— 22 781 076,— — 120 369 338,— 30 427 193,70 13 067 463,70 37 558 842,74 — 2 006 939,88	
f) 29 626 824,39 ⁵ 2 481 560,27 g) 2 306 426,55 12 491 666,31 ⁵ — h) 13 397 595,55 ⁵ i) 18 401 949,23 ⁵ j) 657 115,36 k) 22 243 566,27 11 126 281,56 ⁵ 1 379,47 ⁵ 682 851,56 ⁵ 1 744 991,64 ⁵	f) 18 900 346,46 2 838 372,33 1 124 260,57 11 190 624,73 — 12 835 181,57 ⁵ 30 920 545,47 — 26 082 328,84 ⁵ 8 616 036,86 — 767 385,42 1 058 740,45	f) 38 900 215,48 ⁵ 1 641 763,36 1 459 962,12 14 194 594,72 — h) 20 418 768,65 ⁵ 39 606 467,95 — 33 580 733,61 ⁵ 29 104 393,39 — 913 935,80 ⁵ 3 927 523,22	f) 52 426 295,40 ⁵ 1 933 553,31 3 014 392,20 14 525 068,47 ⁵ 136 341,75 25 052 389,54 55 111 579,11 ⁵ — 32 948 405,37 46 959 235,36 ⁵ — 913 272,21 5 154 474,01	f) 61 001 655,38 1 462 289,24 4 415 771,73 11 250 649,59 ⁵ 75 140,25 19 175 644,33 31 125 127,06 — 32 251 813,16 ⁵ 37 129 788,63 ⁵ — 905 421,34 ⁵ 3 688 824 83	
f 244 291 316,59 2 916 876,45 l) — l) — 654 824,83 ⁵ 214 686,25 382 765,97 ⁵ 146 904,54	f 244 915 858,71 3 545 062,91 ⁵ l) — l) — 658 563,93 ⁵ 281 025,25 290 663,15 464 580,41	f 348 722 192,57 4 004 948,61 ⁵ l) — l) — 657 511,87 279 911,50 1 298 492,76 668 202,76	f 461 377 974,73 2 838 155,64 l) — l) — 700 204,02 ⁵ 287 327,— 1 846 092,13 ⁵ m) 339 698,24	f 446 058 284,58 2 909 045,50 ⁵ l) — l) — 659 305,52 291 454,25 2 432 638,86 520 302,39	
n)f 248 607 374,64	n)f 250 155 754,37	n)f 355 631 260,07 ⁵	n)f 467 389 451,77	n)f 452 871 031,10 ⁵	

(***) De consenten voor de kustvisserij sedert 1 Juli 1911 en de vergunningen, bedoeld in de Vogelwet 1912 sedert 1 Januari 1914.

Bijlage **E.**

STAAT, houdende vergelijking tusschen de bij de Staatsbegrooting

H O O F D S T U K.	Geraamd voor 1923.	Toegestaan voor 1922.	Meer	Minder
			dan het bedrag, toegestaan voor 1922.	
I. Huis der Koningin	f 1 700 000,—	f 900 000,—	f 800 000,—	—
II. Hooge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin . . .	2 119 905,95	1 997 035,60	122 870,35	—
III. Buitenlandsche Zaken	4 757 506,—	5 706 520,—	—	f 949 014,—
IV. Justitie	30 541 573,83	38 317 213,46	—	7 775 640,13

voor 1922 verleende en voor 1923 aangevraagde kredieten.

TOELICHTING DER LAATSTE TWEE KOLOMMEN.

Méer geraamd voor:

De Staten-Generaal	f	135 628,50
Pensioenen, wachtgelden, enz.		10 378,33
	f	146 006,83

tegenover eene *lagere* raming voor:

De Raad van State	f	1 211,—
De Algemeene Rekenkamer		19 700,50
De Kanselarij der Nederlandsche Orden		1 015,—
Het Kabinet der Koningin.		1 209,98
		23 136,48
	f	122 870,35

Minder geraamd voor:

Kosten van het Departement	f	120 800,—
„ „ buitenlandsche zendingen en consulaten		697 925,—
Verschillende uitgaven		99 000,—
Pensioenen, wachtgelden, en toelagen		31 289,—
	f	949 014,—

Minder geraamd voor:

Kosten van het Departement	f	55 336,—
„ „ de rechterlijke macht		65 968,93
„ „ het Hoog Militair Gerechtshof en van de auditiën in de militaire arrondissementen		37 830,—
Gerechtskosten		228 000,—
Kosten van algemeene of Rijkspolitie en in zake van jacht en visscherij.		2 583 757,—
„ „ gevangenissen en Rijkswerkinrichtingen		1 515 777,—
„ „ het Rijkstucht- en opvoedingswezen		1 944 661,—
Reclasseering		81 278,—
Gebouwen		1 042 000,—
Verschillende uitgaven		955 814,—
	f	8 510 421,93

tegenover eene *hoogere* raming voor:

Kosten van den Centralen Raad van beroep en van de raden van beroep	f	9 300,—
Pensioenen, wachtgelden, gratificatiën, enz.		725 481,80
		734 781,80

Minder f 7 775 640,13

H O O F D S T U K.	Geraamd voor 1923.	Toegestaan voor 1922.	Meer	Minder
			dan het bedrag, toegestaan voor 1922.	
V. Binnenlandsche Zaken	f 9 687 312,—	f 11 763 758,—	—	f 2 076 446,—
V.A. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	152 029 813,—	148 257 798,—	f 3 772 015,—	—
VI. Marine	48 461 798,—	58 388 826,—	—	9 927 028,—
VII A. Nationale Schuld	107 534 068,55	90 267 251,30	17 266 817,25	—
VII B. Financiën	211 527 362,04 ⁵	230 266 862,17 ⁵	—	18 739 500,13

TOELICHTING DER LAATSTE TWEE KOLOMMEN.

Minder geraamd voor:

Kosten van het Departement	f	16 210,—
Binnenlandsch Bestuur		862 677,—
Armwezen		1 736 095,—
Nederlandsche Staatscourant, Handelingen der Staten-Generaal, enz.		194 600,—
	f	2 809 582,—

tegenover eene *hoogere* raming voor:

Pensioenen, toelagen, enz.		733 136,—
	Minder . . . f	2 076 446,—

Méer geraamd voor:

Kosten van het Departement en van het onderwijs in het algemeen	f	22 320,—
Hooger onderwijs		190 601,—
Middelbaar onderwijs		953 025,—
Nijverheids- en Handelonderwijs		476 863,—
Uitkeeringen, toelagen, gratificatiën, wachtgelden enz.		4 750 210,—
	f	6 393 019,—

tegenover eene *lagere* raming voor:

Lager onderwijs Algemeen	f	610 621,—
Lager onderwijs Financieel		1 665 000,—
Kunsten en Wetenschappen		345 383,—
		2 621 004,—
	Meer . . . f	3 772 015,—

Minder geraamd voor:

I. Militaire Uitgaven:

Kosten van beheer en administratie	f	14 142,—
Kosten van het materieel der zeemacht en van 's Rijks werven en onderhoorigheden		8 400 349,—
Personeel der zeemacht		1 312 162,—

II. Niet-Militaire uitgaven:

Loodswezen, betonning, bebakening en verlichting		2 313 165,—
Hydrographie		12 911,—
	f	12 052 729,—

tegenover eene *hoogere* raming voor:

I. Militaire uitgaven:

Pensioenen, onderstanden, wachtgelden, enz.	f	1 768 762,—
---	---	-------------

II. Niet-Militaire uitgaven:

Pensioenen, onderstanden, wachtgelden, enz.		356 939,—
		2 125 701,—
	Minder . . . f	9 927 028,—

Méer geraamd voor:

Interesten, enz.	f	16 345 857,25
Amortisatie en aflossing van rentegevende Nationale Schuld		920 960,—
	f	17 266 817,25

Minder geraamd voor:

Kosten van het Departement	f	75 978,48
" " 's Rijks schatkist		8 433,84
" " het Muntwezen		641 264,—
" " administratie der directe belastingen enz.		1 500 031,—
Pensioenen, wachtgelden, onderstanden, gratificatiën en toelagen.		756 091,41
Uitkeeringen en verschillende uitgaven		12 787 281,58
Voorschotten uit 's Rijks schatkist		3 543 871,—
	f	19 312 951,31

tegenover eene *hoogere* raming voor:

Kosten van de Grootboeken der Nationale Schuld, enz.	f	29 070,68
" " administratie van het zegel, de registratie enz.		12 919,—
Kosten der eerediensten		5 232,50
Dienst der Rijksgebouwen		526 229,—
		573 451,18
	f	18 739 500,13

H O O F D S T U K.	Geraamd voor 1923.	Toegestaan voor 1922.	Meer	Minder
			dan het bedrag, toegestaan voor 1922.	
VIII. Oorlog	f 64 109 179,—	f 71 382 841,—	—	f 7 273 662,—
IX. Waterstaat	48 390 934,—	59 278 648,—	—	10 887 714,—
X. Landbouw, Nijverheid en Handel.	56 471 107,33 ⁵	69 277 050,17 ⁵	—	12 805 942,84

TOELICHTING DER LAATSTE TWEE KOLOMMEN.

Minder geraamd voor:

Kosten van het Departement	f	74 911,—
Bezoldiging van het personeel der staven van het leger		111 940,—
Bezoldiging van het personeel der intendance en der militaire administratie		29 101,—
Bezoldiging van het personeel der verschillende wapens		4 149 061,—
Kosten van voeding		769 184,—
Aanschaffing, voeding en verzorging van paarden; maatregelen in het belang der remonteering en africhting van honden voor oorlogsdoeleinden		702 515,—
Administratiekosten		75 691,—
Verschillende uitgaven bij de staven en diensten en de wapenkorpsen		377 498,—
Geneeskundige dienst		420 387,—
Inrichtingen van onderwijs		153 403,—
Kosten van de Luchtvaartafdeeling		499 336,—
Kosten van de Schoolcompagnie van den Motordienst		9 814,—
Centrale magazijnen van militaire kleeding en uitrusting en militaire verplegingsinrichtingen; enz.		306 326,—
Materieel der artillerie en proeven bij het wapen der artillerie		1 811 366,—
Militaire verkenningen en Topografische Inrichting		12 859,—
Dienst der genie		510 710,—
Kosten van verplaatsing van personen en goederen		43 250,—
Subsidiën, gratificatiën en verdere uitgaven van bijzonderen aard		70 798,—
Wapen der marechaussee en korps politietroepen		533 307,—
Buitengewone uitgaven		340 290,—
Voltooing van het Vestingstelsel		82 000,—
	f	11 083 747,—

tegenover eene *hoogere* raming voor:

Kosten van kleeding en uitrusting en van ledergoed.	f	75 894,—
Kosten van huisvesting, stalling, nachtligging en reiniging		710 208,—
Studiën, onderwijs en oefeningen		597 881,—
Nonactiviteitsjaarwedden, pensioenen, enz.		2 426 102,—
		3 810 085,—
	<i>Minder</i> f	7 273 662,—

Minder geraamd voor:

Kosten van het Departement	f	4 100,—
Waterstaat		5 615 631,—
Spoorwegen		651 650,—
Pensioenen, wachtgelden, gratificatiën, enz.		32 799,—
Posterijen, Telegrafie en Telefonie en Rijkspostspaarbank		4 583 534,—
	f	10 887 714,—

Minder geraamd voor:

Kosten van het Departement	f	186 840,—
Landbouw		2 051 474,84
Nijverheid		8 024 165,—
Visscherijen		723 285,—
Handel		1 727 493,—
Pensioenen, wachtgelden, enz.		52 685,—
Onvoorziene behoeften		40 000,—
	f	12 805 942,84

H O O F D S T U K.	Geraamd voor 1923.	Toegestaan voor 1922.	Meer	Minder
			dan het bedrag, toegestaan voor 1922.	
X A. Arbeid	f 64 313 814,—	f 93 550 755,—	—	f 29 236 941,—
XI. Koloniën.	6 530 458,—	7 826 872,—	—	1 296 414,—
XII. Onvoorziene uitgaven.	50 000,—	50 000,—	—	—

 TOELICHTING DER LAATSTE TWEE KOLOMMEN.

Méér geraamd voor:

Kosten van het Departement	f	4 225,—
Pensioenen, wachtgeld, gratificatiën, enz.		443 877,—
	f	448 102,—

tegenover eene *lagere* raming voor:

Arbeid	f	52 450,—
Arbeidersverzekering		4 830 070,—
Volksgesondheid		16 383 673,—
Werkloosheidsverzekering en arbeidsbemiddeling		8 418 850,—
		29 685 043,—
	<i>Minder</i> f	29 236 941,—

Minder geraamd voor:

Kosten van het Departement	f	654 708,—
Uitgaven ten behoeve van de kolonie Suriname		319 659,—
Uitgaven ten behoeve van de kolonie Curaçao		382 133,—
	f	1 356 500,—

tegenover eene *hoogere* raming voor:

Pensioenen, wachtgeld, onderstanden, enz.		60 086,—
	f	1 296 414,—

Bijlage F.

STAAT der openstaande tekorten en der tot afboeking daarvan beschikbare bedragen.

Dienstjaren.	ONTVANGSTEN.	UITGAVEN.	TEKORTEN.	OVERSCHOTTEN.	Opbrengst van leeningen, waaraan administratief nog geene bestemming is gegeven.
1910	f 200 092 324,82	f 203 947 100,34	f 3 854 775,52	—	f 4 770 740,14
1911	205 602 748,04 ⁵	208 439 677,54 ⁵	2 886 929,50	—	27 500 000,— (1)
1912	213 401 266,93 ⁵	224 665 500,66	11 264 233,72 ⁵	—	125 000 000,— (2)
1913	227 422 665,23 ⁵	238 726 835,56 ⁵	11 304 200,33	—	121 250 000,— (3)
1914	245 571 310,73	359 273 277,67	(b) 113 701 966,94	—	500 000 000,— (4)
1915	263 491 539,13	504 434 437,85 ⁵	(c) 240 992 948,72 ⁵	—	346 500 000,— (5)
1916	309 978 558,39	532 531 330,64 ⁵	(d) 222 552 822,25 ⁵	—	430 000 000,— (6)
1917	534 777 058,82 ⁵	688 696 111,15	(e) 153 919 052,32 ⁵	—	141 000 000,— (7)
1918	561 085 835,83	1 050 936 640,19	(f) 489 850 804,36	—	144 000 000,— (8)
1919 (a)	695 049 163,00 ⁵	811 172 591,35 ⁵	(g) 116 123 428,35	—	
1920 (a)	801 658 280,86	910 894 235,80	(h) 109 235 954,94	—	
1921 (a)	692 779 654,54	992 239 479,23 ⁵	(i) 299 509 824,69 ⁵	—	
Opbrengst van leeningen			(j) f 1 775 196 941,66 ⁵	—	f 1 840 020 740,14
Overscot			(k) 1 840 020 740,14		
			(l) f 64 823 798,47 ⁵		

(a) Voorloopige uitkomsten.

(b) Waaronder f 91 665 073,68⁵ (crisisuitgaven en tekort op de ontvangsten), te dekken uit de opbrengst der Crisisleeningen en der crisisheffingen.(c) Alsvoren f 212 889 548,27⁵.(d) Waaronder f 222 640 400,99⁵ aan nadeelig saldo van den crisisdienst.(e) Alsvoren f 160 220 917,20⁵.(f) Alsvoren f 417 563 089,29⁵.

(g) Alsvoren f 30 677 630,54.

(h) Waarbij f 73 526 362,22⁵ wegens *voordeelig* saldo van den crisisdienst.(i) Waarbij f 17 731 821,33 wegens *voordeelig* saldo van den crisisdienst.

(j) Waaronder f 1 044 398 476,44 aan nadeelig saldo van den crisisdienst over de jaren 1914 tot en met 1921.

(k) Waaronder f 1 350 250 000 tot dekking van nadeelige saldi der crisisdiensten.

(l) Hierbij is in aanmerking te nemen het wetsontwerp, bedoeld in de noten, voorkomende onderaan de bijlagen C⁶ en C⁷.

(1) Het deel der leening 1914, dat bij de conversie, ingevolge de leeningwet 1917, bereids was afgelost.

(2) Eerste leening 1916 (Wet van den 17 Maart 1916 (*Staatsblad* n°. 135)).(3) Tweede leening 1916 (Wet van den 16 December 1916 (*Staatsblad* n°. 533) tegen den koers van 97 %).(4) Leening 1917 (Wet van den 15 December 1917 (*Staatsblad* n°. 710)).(5) Leening 1918 (Wet van den 19 December 1918 (*Staatsblad* n°. 803) tegen den koers van 99 %).(6) Geschatte opbrengst van de Leening 1919 (Wet van den 30 Januari 1920 (*Staatsblad* n°. 46)).(7) Leening 1922 A (Wet van den 17 Februari 1922 (*Staatsblad* n°. 64) tegen den koers van 94 %).(8) Leening 1922 B (Wet van den 17 Februari 1922 (*Staatsblad* n°. 64) tegen den koers van 96 %).

Met betrekking tot de crisisuitgaven moge het volgende dienen.

Blijkens de in bijlage F. gegeven cijfers bedroegen de tekorten op de crisisdiensten van de jaren 1914 tot en met 1921 een totaal van f 1 044 398 476,44 ¹⁾. Tot dekking van tekorten op den crisisdienst is tot dusver uit leening verkregen:

het deel der leening 1914, dat bij de conversie ingevolge de leeningwet 1917, bereids was afgelost f	27 500 000,—
de 1ste leening 1916	125 000 000,—
de 2de leening 1916	121 250 000,—
de leening 1917	500 000 000,—
de leening 1918	346 500 000,—
de leening 1919 (voor zoover niet bestemd tot dekking van tekorten op den buitengewonen dienst)	230 000 000,—
Totaal f	1 350 250 000,—
Na aftrek van bovengenoemd bedrag van	1 044 398 476,44
Blijft dus nog beschikbaar f	305 851 523,56

Voor 1922 was in de aanvankelijke begrooting wegens crisisuitgaven begrepen een bedrag van . . . f 27 201 913,—

Tot dusver is voor dit doel suppletoir toegestaan of aangevraagd 211 600 000,—

terwijl nog te verwachten zijn suppletoire aanvragen tot een bedrag van f 33 480 000,—

waaronder begrepen is de bijbetaling over 1921 aan de Nederlandsche Spoorwegmaatschappijen.

Totaal f 272 281 913,—

Uit de Oorlogswinstbelasting werd over de maanden Januari tot en met Juli verkregen 27 711 005,—

De ondergeteekende meent uit deze heffing per saldo nog te mogen verwachten . . . 10 000 000,—

f 37 711 005,—

Volgens deze cijfers zou een tekort op den crisisdienst 1922 zijn te ramen van . . . f 234 570 908,—

In de ontwerp-begrooting voor 1923 is tot bestrijding van crisisuitgaven begrepen . . f 3 828 700,—

Op grond van de vorenstaande gegevens komt men tot de conclusie, dat, met ingang van den dienst 1923, tot dekking van crisislasten beschikbaar is een bedrag van f 305 851 523,56— f 234 570 908,— = f 71 280 615,56, waarbij in aanmerking moet worden genomen, dat ten laste van den crisisdienst 1923 zal moeten worden gebracht de bijbetaling over 1922 aan de Nederlandsche Spoorwegmaatschappijen.

De Minister van Financiën,

¹⁾ Zie voor het verschil met het in de vorige Millioenennota genoemde bedrag de Memorie van Toelichting betreffende het wetsontwerp n°. 238 der Zitting 1922/1923.

